

Οι προκλήσεις της Ατζέντα 2030

Η μετανάστευση ως βασικό στοιχείο της βιώσιμης ανάπτυξης.

ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

ΕΚΘΕΣΗ

FACES OF MIGRATION

Συγγραφέας αυτής της έκδοσης είναι η ActionAid.

Layout design: dimitriskanellopoulos.com

Η παρούσα έκδοση έχει παραχθεί στα πλαίσια του τρίτου Προγράμματος «SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU», το οποίο χρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Σκοπός του προγράμματος είναι να αυξήσει την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση για τους στόχους της βιώσιμης ανάπτυξης, τη μετανάστευση και τη μεταξύ τους σχέση.

**Οι παρακάτω οργανώσεις συμμετέχουν στο πρόγραμμα, το οποίο συντονίζει η οργάνωση Diakonie ECCB (Τσεχία):
Global Call to Action Against Poverty (Βέλγιο),
Bulgarian Platform for International Development (Βουλγαρία),
Federazione Organismi Cristiani Internazionale Volontario (Ιταλία),
ActionAid Hellas (Ελλάδα),
Ambrela – Platform for Development Organisations (Slovakia),
Povod (Σλοβενία).**

Συγχρηματοδοτούμενο
από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η παρούσα έκδοση έχει παραχθεί με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα περιεχόμενά της είναι ευθύνη της ActionAid Hellas και δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Η παρούσα έκδοση είναι μέρος του προγράμματος «Τα πρόσωπα της μετανάστευσης - SDGs and Migration – Multipliers and Journalists Addressing Decision Makers and Citizens in the EU», το οποίο υλοποιείται στα πλαίσια του (European Commission's Development Education and Awareness Raising (DEAR) programme).

Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΩΣ ΒΑΣΙΚΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ. ΟΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΤΖΕΝΤΑ 2030

Η παρούσα έκθεση επικεντρώνεται στη σχέση βιώσιμης ανάπτυξης και μετανάστευσης, επιχειρώντας να παρουσιάσει τα βήματα της Ελλάδας σε σχέση με την υλοποίηση των Στόχων για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη (ΣΒΑ) στο πλαίσιο της Ατζέντας 2030 του ΟΗΕ. Στο πρώτο μέρος επιχειρείται μία σύντομη επισκόπηση της κατάστασης που έχει διαμορφωθεί στη χώρα με την άφιξη προσφύγων και μεταναστών/ριων κατά τα τελευταία έτη υπό το πρίσμα των ΣΒΑ. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται οι σημαντικότερες δράσεις της κεντρικής διοίκησης για την ένταξη προσφύγων και μεταναστών/ριων και πώς αυτές συνδέονται με τους ΣΒΑ. Στο τέλος, επιχειρείται μία γενική αποτίμηση των μέχρι τώρα αποτελεσμάτων της χώρας μας όσον αφορά στην εκπλήρωση του στόχου **«κανένας να μη μείνει πίσω»**.

Α. ΣΤΟΧΟΙ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ, ΠΡΟΣΦΥΓΙΚΟ - ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΟ ΖΗΤΗΜΑ ΚΑΙ Η ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Α.1. Η Ελλάδα υιοθετεί τους Στόχους της Βιώσιμης Ανάπτυξης

Οι προκλήσεις που ανακύπτουν για τις κοινωνίες καθίστανται ολοένα υπερσυννοριακές, εγείροντας την ανάγκη υιοθέτησης μίας παγκόσμιας οπτικής. Σε αυτή την κατεύθυνση, το 2001 υιοθετήθηκαν από 192 χώρες - μέλη του ΟΗΕ οι Στόχοι Ανάπτυξης της Χιλιετίας που αποτελούσαν οκτώ διεθνείς αναπτυξιακούς στόχους για την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, την εκπαίδευση, την ισότητα των φύλων, την προστασία του περιβάλλοντος και άλλες θεματικές. Οι Στόχοι Ανάπτυξης της Χιλιετίας μετεξελίχθηκαν το 2015 επιτυχάνοντας πολλά για τη μείωση των ανισοτήτων σε κυρίως στατιστικό επίπεδο. Ωστόσο, παρά τις φιλοδοξίες που είχαν στις αρχές της νέας χιλιετίας, οι στατιστικά λιγότερες ανισότητες δεν κατάφεραν να μεταφραστούν σε ουσιαστική βελτίωση της ζωής των ανθρώπων, καθιστώντας αναγκαία την επικαιροποίηση της οπτικής των στόχων και της προσαρμογής τους στις σύγχρονες αλλαγές.

Περνώντας στο επόμενο στάδιο με κεντρικό μήνυμα **«κανένας δεν μένει πίσω»**, οι 17 ΣΒΑ (Sustainable Development Goals - SDGs), που ορίστηκαν το 2015 από τη Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών, αποτελούν εξέλιξη των Στόχων της Χιλιετίας. Η επίτευξή τους αναμένεται μέχρι το έτος 2030, αποτελώντας μέρος του ψηφίσματος 70/1 του ΟΗΕ, της Ατζέντας 2030.

Η βιώσιμη ανάπτυξη γίνεται αντιληπτή ως αποτέλεσμα τριών συστατικών: α) οικονομική ανάπτυξη, β) κοινωνική συνοχή και γ) προστασία του περιβάλλοντος. Ανάμεσα στα τρία αυτά στοιχεία υπάρχουν κοινά σημεία επαφής. Προκειμένου να επιτευχθεί η σύνθεσή τους προστίθενται δύο ακόμη στοιχεία: η συνεργασία και η ειρήνη. Κατά τον ΟΗΕ, **«συνεργασία σημαίνει να ενισχύσουμε τις ικανότητες όλων των εμπλεκομένων ώστε να μπορούμε να δουλεύουμε μαζί»**, ενώ η ειρήνη, η δικαιοσύνη και οι ισχυροί θεσμοί αποτελούν πολύ βασικά στοιχεία για να βελτιωθούν οι τρεις κύριοι τομείς.

Οι τομείς δράσης των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης καλύπτουν 5 μεγάλες ενότητες: α) τις ανθρώπινες ανάγκες (φτώχεια, πείνα, υγεία, εκπαίδευση, ισότητα φύλων), β) τον πλανήτη Γη (νερό, βιωσιμότητα, κλίμα, θάλασσες, βιοποικιλότητα), γ) την ευημερία (ενέργεια, οικονομία, υποδομές, ανισότητα, πόλεις), δ) την ειρήνη (ασφάλεια) και ε) τη συνεργασία (μέσα εφαρμογής πολιτικών βιώσιμης ανάπτυξης).

Όπως σημείωσε ο ΓΓ του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτέρες: **«Οι στόχοι για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη είναι το μονοπάτι που μας οδηγεί σε ένα κόσμο δικαιότερο, πιο ειρηνικό και ευημερούντα, και σε έναν υγιή πλανήτη».**¹

Για την προσαρμογή των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης στις ελληνικές ανάγκες και περιστάσεις, το 2017 πραγματοποιήθηκε χαρτογράφηση, με συνεργασία ενδιαφερομένων φορέων, για την ακριβή αναγνώριση της κατάστασης αφετηρίας της χώρας. Ετέθησαν 8 εθνικές προτεραιότητες, οι οποίες συγκεκριμένα αποσκοπούν σε:²

1. Προώθηση μίας ανταγωνιστικής, καινοτόμου και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης.
2. Προώθηση πλήρους απασχόλησης και αξιοπρεπούς εργασίας για όλους.
3. Αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού και παροχή καθολικής πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης.
4. Μείωση των κοινωνικών και περιφερειακών ανισοτήτων και εξασφάλιση ίσων ευκαιριών για όλους.
5. Παροχή υψηλής ποιότητας και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευσης.
6. Ενίσχυση της προστασίας και της βιώσιμης διαχείρισης του φυσικού κεφαλαίου ως βάσης για την κοινωνική ευημερία και μετάβαση σε οικονομία χαμηλών εκπομπών άνθρακα.
7. Οικοδόμηση αποτελεσματικών, υπεύθυνων και διάφανων θεσμών.
8. Ενίσχυση των ανοικτών, συμμετοχικών, δημοκρατικών διαδικασιών και προώθηση των σχέσεων συνεργασίας

Ως τμήμα των διαδικασιών παρακολούθησης και ανασκόπησης της Ατζέντας 2030, τα κράτη ενθαρρύνονται να διεξάγουν τακτικές και συνεκτικές παρακολουθήσεις της προόδου επίτευξης των ΣΒΑ σε εθνικό και τοπικό επίπεδο. Τις παρακολουθήσεις αυτές τις διευθύνει και κατευθύνει κάθε χώρα γνωρίζοντας τα εθνικά της συμφραζόμενα. Σκοπός αυτής της διαδικασίας, η οποία πραγματοποιείται με τη συγγραφή Εθελοντικών Εθνικών Εκθέσεων (Voluntary National Review), είναι η καταγραφή και ανταλλαγή καλών πρακτικών, η εφαρμογή των οποίων μπορεί να επιταχύνει την επίτευξη των ΣΒΑ.

1 Ηνωμένα Έθνη, Περιφερειακό Κέντρο Πληροφόρησης του ΟΗΕ, Ενότητα «Οι 17 Στόχοι». unric.org/el/17-στοχοι-βιωσιμησ-αναπτυξης

2 Παρουσίαση Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας, κ. Σωκράτη Φάμελου, στο Πολιτικό Φορουμ Υψηλού Επιπέδου του ΟΗΕ για την αειφόρο ανάπτυξη. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/27607greece.pdf

Στην Εθελοντική Εθνική Έκθεση του 2018³ για τα Ηνωμένα Έθνη, μοναδική που έχει υποβληθεί από τη χώρα μας μέχρι σήμερα, η Ελλάδα δήλωνε τη σθεναρή της δέσμευση για την υλοποίηση της ατζέντας του 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη και τους 17 Στόχους της, **«καθώς παρέχουν ένα φιλόδοξο, οραματικό και μετασχηματιστικό πλαίσιο για μια νέα, δίκαιη και βιώσιμη πορεία ανάπτυξης»**. Ειδικότερα υπογραμμιζόταν η ανάγκη να επικεντρωθεί η χώρα στον κοινωνικό πυλώνα της βιώσιμης ανάπτυξης, λαμβάνοντας μέτρα για την αντιμετώπιση των δυσκολιών των διαφόρων ομάδων που επηρεάζονται. Ως προτεραιότητες ετίθεντο η καταπολέμηση της ανεργίας, ιδίως για τους νέους ανθρώπους και τις γυναίκες, η μείωση των κοινωνικών ανισοτήτων, η πρόοδος στην ισότητα των φύλων και η προώθηση της κοινωνικής ένταξης για τις μεταναστευτικές ομάδες⁴ του πληθυσμού και άλλες ευάλωτες ομάδες πληθυσμού.

A.2. Ατζέντα 2030 και Μετανάστευση

Όπως αναφέρει ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης⁵ ιδιαίτερης σημασίας είναι το γεγονός ότι η Ατζέντα 2030 αναγνωρίζει και ενσωματώνει για πρώτη φορά τη μετανάστευση ως βασικό αναπτυξιακό στοιχείο. Δηλαδή, οι άνθρωποι με μεταναστευτικό υπόβαθρο αντιμετωπίζονται όχι μόνο ως ευάλωτη ομάδα αλλά και ως παράγοντας ανάπτυξης. Ευθεία αναφορά στη μετανάστευση γίνεται στον υποστόχο 10.7 του κυρίου στόχου 10 που αναφέρεται στη «μείωση της ανισότητας εντός και μεταξύ των χωρών». Συγκεκριμένα, ο υποστόχος 10.7 καλεί στη **«διευκόλυνση της μεθοδικής, ασφαλούς, ομαλής και υπεύθυνης μετανάστευσης και της κινητικότητας των ανθρώπων, μέσω της εφαρμογής σχεδιασμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστευτικών πολιτικών»**.

Η προσθήκη της μετανάστευσης στους παράγοντες υλοποίησης των ΣΒΑ δεν ανταποκρίνεται μόνο στα δεδομένα της σύγχρονης πραγματικότητας, αλλά καλλιεργεί το έδαφος για θετικές εξελίξεις σε ό, τι αφορά στη διακυβέρνηση της μετανάστευσης μέσα στα επόμενα χρόνια. Η καθολικότητα που αποτελεί βασικό χαρακτηριστικό των στόχων μπορεί να συνδράμει στην προώθηση της διεθνούς συνεργασίας, που πέρα από μέσο για την υλοποίηση των στόχων συνιστά αυτοτελή σκοπό της Ατζέντας 2030. Με άλλα λόγια, στόχος είναι η οικοδόμηση μίας αμφίπλευρης σχέσης, όπου αφενός οι μεταναστευτικές πολιτικές

3 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf.

4 Σύμφωνα με τους «Δείκτες Ένταξης Μεταναστών» (2018) του ΟΟΣΑ μετανάστες θεωρούνται: εκείνοι που γεννήθηκαν σε ξένο τόπο αλλά έφτασαν σε μία χώρα ως ενήλικες, εκείνοι που γεννήθηκαν σε ξένο τόπο αλλά έφτασαν σε μία χώρα ως παιδιά, καθώς και οι απόγονοι των μεταναστών που γεννήθηκαν σε μία χώρα. Το 18% των κατοίκων των 28 χωρών της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι μετανάστες και το 17% του πληθυσμού στις 35 χώρες του ΟΟΣΑ.

5 IOM, 2018, "Migration and the 2030 Agenda: A Guide for Practitioners", σελ. 13-14 <https://publications.iom.int/books/migration-and-2030-agenda-guide-practitioners>

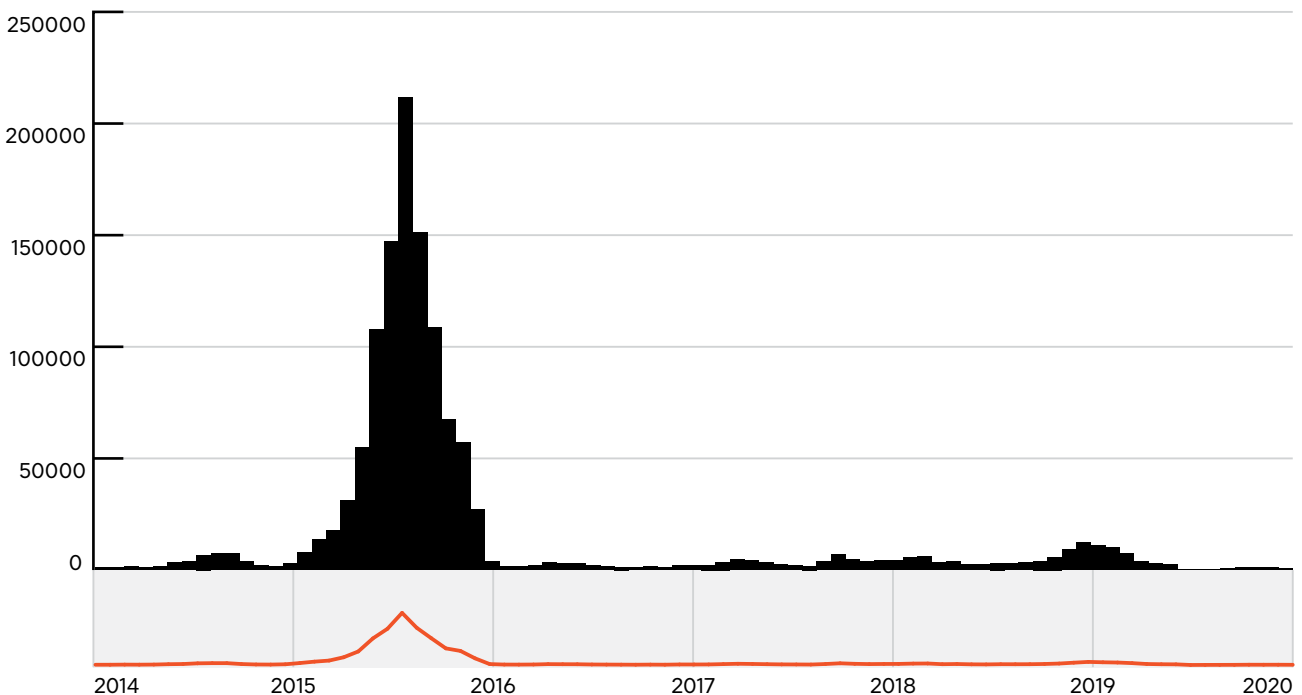
βελτιώνουν τα αναπτυξιακά αποτελέσματα αφετέρου οι αναπτυξιακές πολιτικές βελτιώνουν τις πολιτικές στο πεδίο της μετανάστευσης και τα πρακτικά αποτελέσματα αυτών.

A.3. Η άφιξη προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα

Ωστόσο, για την Ελλάδα, που μόλις έβγαινε από μία περίοδο παρατεταμένης οικονομικής κρίσης, η διασφάλιση ότι «κανένας δεν μένει πίσω» αν και θεωρούνταν υψηλή πολιτική προτεραιότητα, δεν ήταν καθόλου αυτονόητη. Κυρίως γιατί παράλληλα με την οικονομική ύφεση, η χώρα βρέθηκε αντιμέτωπη με την άφιξη μεγάλων μικτών προσφυγικών και μεταναστευτικών ρευμάτων.

Η άφιξη προσφύγων και μεταναστών στην Ελλάδα έφτασε στο απόγειό της την άνοιξη του 2015 μέχρι την άνοιξη του 2016. Οι συνολικές αφίξεις το 2015 ανήλθαν σε 861,630, για να μειωθούν στις 74,613 το 2019, εκ των οποίων 59,726 από τη θάλασσα, ενώ 14,887 από τη στεριά. Σημειώνεται ότι από το 2014 και εξής οι αφίξεις από τη θάλασσα είναι συντριπτικά περισσότερες. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της Υπάτης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες⁶. Συγκεκριμένα, το παρακάτω γράφημα αποτυπώνει την εξέλιξη των αφίξεων κατά τα έτη 2014-2019, ενώ ο πίνακας δείχνει αναλυτικά τον αριθμό αφίξεων τόσο από θάλασσα όσο και από στεριά.

Sea and land arrivals monthly

Γράφημα 1: Ο συνολικός αριθμός αφίξεων προσφύγων και μεταναστών, ανά μήνα και έτος (Πηγή: Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)

6 Υπάτη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες. data2.unhcr.org/en/situations/mediterranean/location/5179

Έτη	Αφίξεις από Θάλασσα	Αφίξεις από Ξηρά	Νεκροί & Αγνοούμενοι
2019	59.726	14.887	70
2018	32.494	18.014	174
2017	29.718	6.592	59
2016	173.450	3.784	441
2015	856.723	4.907	799
2014	41.038	2.280	405

Πίνακας 1: Αναλυτική καταγραφή των αφίξεων προσφύγων και μεταναστών από στεριά και θάλασσα ανά έτος (Πηγή: Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες)

Σύμφωνα με πρόσφατη (Μάρτιος 2019) έρευνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής α) η Κοινή δήλωση ΕΕ-Τουρκίας, β) η φύλαξη των εξωτερικών συνόρων από την Ευρωπαϊκή Συνοριοφυλακή και Ακτοφυλακή και γ) η συνεργασία των εταίρων για την εξασφάλιση νόμιμων οδών, αποτέλεσαν καθοριστικούς παράγοντες που συνετέλεσαν στη μείωση του αριθμού αφίξεων στην Ελλάδα και την Ευρώπη μετά το 2016. Ωστόσο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επισημαίνει ότι στην Ελλάδα υπάρχουν ζητήματα που εκκρεμούν, όπως οι επιστροφές και η μετεγκατάσταση μεταναστών και προσφύγων, η επεξεργασία αιτήσεων ασύλου, καθώς και θέματα που σχετίζονται με τη στέγαση των προσφύγων. Τα παραπάνω θέματα που εντοπίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχουν επισημανθεί πολλάκις από οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που δραστηριοποιούνται στο προσφυγικό ή στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επισημαίνοντας την ανάγκη να υιοθετηθούν πολιτικές που θα θέτουν στο επίκεντρο τον άνθρωπο, ενώ χρήζουν άμεσου στρατηγικού σχεδιασμού και επιχειρησιακής δράσης.⁷

Συνοψίζοντας, παρά τη σημαντική μείωση των προσφυγικών αφίξεων μετά το 2016, οι συνέπειες της κρίσης του 2015-16 παραμένουν αισθητές. Σύμφωνα με έκθεση της διαΝΕΟσις που αναφέρεται σε στοιχεία της Eurostat, «στην Ελλάδα βρίσκονται 579.736 εγκατεστημένοι («νόμιμοι») μετανάστες από προηγούμενες δεκαετίες (κυρίως σε αστικά κέντρα, με άδειες παραμονής - στοιχεία ΕΕ για 01/01/2017), ενώ οι εκτιμήσεις για τον ακριβή αριθμό των προσφύγων/μεταναστών που βρίσκονται στην Ελλάδα ως συνέπεια της κρίσης του 2015-16 διαφέρουν, αλλά κυμαίνονται μεταξύ 50.000-70.000. Οι αιτήσεις ασύλου σε εκκρεμότητα το 2018 έφταναν τις 66.965» (όπως προκύπτει και από τα στοιχεία του Υπουργείου Μετανάστευσης & Ασύλου).⁸ Στον αριθμό αυτόν περιλαμβάνεται η μεγάλη πλειοψηφία όσων έφτασαν από το 2015 και μετά (Eurostat).

Αναφέρει η έκθεση της διαΝΕΟσις: «Πάνω από τους μισούς νέους πρόσφυγες (περίπου 35.000) είναι γυναίκες και παιδιά. Σύμφωνα με στοιχεία της UNICEF, στην Ελλάδα υπήρχαν 27.000 παιδιά (ανήλικοι πρόσφυγες και μετανάστες) στα τέλη του 2018. Ένα μέρος από αυτούς είναι ασυνόδευτοι ανήλικοι, μία εξαιρετικά ευάλωτη κατηγορία του πληθυσμού. Πιο συγκεκριμένα, η Ύπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες κατέγραψε 4.616 ασυνόδευτους ανηλίκους τον Σεπτέμβριο του 2019» (UNHCR Greece Factsheet, September 2019).

7 Communication from the commission to the European Parliament, The European Council and the Council, "Progress report on the Implementation of the European Agenda on Migration". ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/20190306_com-2019-126-report_en.pdf

8 Υπουργείο Μετανάστευσης & Ασύλου, Στατιστικά Στοιχεία Υπηρεσίας Ασύλου (από 07.06.2013 έως 29.02.2020). asylo.gov.gr/wp-content/uploads/2020/03/Greek_Asylum_Service_data_February_2020_gr.pdf

Το στοιχείο αυτό είναι σημαντικό γιατί, όπως θα γίνει λόγος σε επόμενες ενότητες, σχετίζεται με τους ΣΒΑ 4 και 5. Συγκεκριμένα, ο Στόχος 4 αναφέρεται στη «διασφάλιση της ελεύθερης, ισότιμης και ποιοτικής εκπαίδευση προάγοντας τις ευκαιρίες για δια βίου μάθηση» (για το ζήτημα της παρούσας Έκθεσης ειδική σημασία έχουν οι υποστόχοι 4.1 **«Έως το 2030, διασφάλιση ότι όλα τα κορίτσια και αγόρια θα ολοκληρώνουν μία ελεύθερη, ισότιμη και ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση που οδηγεί σε αντίστοιχα και τελεσφόρα μαθησιακά αποτελέσματα»** και 4.5 «Έως το 2030, εξάλειψη των διακρίσεων με βάση το φύλο στην εκπαίδευση και διασφάλιση της ισότιμης πρόσβασης, σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης και της επαγγελματικής κατάρτισης, για τους ευάλωτους, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με αναπηρίες, των αυτόχthonων πληθυσμών και των παιδιών που βρίσκονται σε ευάλωτη κατάσταση») και ο Στόχος 5 αναφέρεται στην «επίτευξη της ισότητας των φύλων και της χειραφέτηση όλων των γυναικών και των κοριτσιών».

A.4. Η στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ευρωπαϊκή Ένωση επέλεξε να υιοθετήσει μια στάση μετάθεσης του προβλήματος στα κράτη - μέλη που βρίσκονταν στα εξωτερικά της σύνορα και δέχονταν τον μεγαλύτερο αριθμό αιτούντων και αιτουσών άσυλο, και όχι να διαμορφώσει έναν πάγιο μηχανισμό δίκαιης κατανομής ευθυνών υποκύπτοντας με αυτόν τον τρόπο στις πιέσεις χωρών με εχθρική στάση απέναντι σε προσφυγικούς και μεταναστευτικούς πληθυσμούς. Όπως ανέφερε το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων⁹ το 2016 «στενά εθνικά κυβερνητικά συμφέροντα πολύ συχνά εκτόπισαν τις ορθές πολιτικές αντιδράσεις στην προσφυγική κρίση», ενώ οι μετεγκαταστάσεις από την Ελλάδα που ήταν και η χώρα εξωτερικών συνόρων με τη μεγαλύτερη εισροή καθυστέρησαν εξαιρετικά.

Ακολουθώντας τις διαδικασίες που προβλέπονται για τις παραβιάσεις του δικαίου της Ένωσης, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο ενεργοποίησε το άρθρο 7 της Συνθήκης της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παραβιάσεις της Ουγγαρίας. Σχετικές διαδικασίες παράβασης κίνησε η Ευρωπαϊκή Επιτροπή εναντίον κρατών- μελών, όπως η Πολωνία και η Τσεχία που δεν τήρησαν τις υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο μηχανισμών, όπως η μετεγκατάσταση και δεν δέχτηκαν πρόσφυγες στο έδαφός τους επικαλούμενες τα κυριαρχικά δικαιώματά τους. Την ίδια στιγμή, η Κοινή Δήλωση ΕΕ - Τουρκίας αποδείχτηκε αναποτελεσματική, καθώς η εφαρμογή της οδήγησε στον εγκλωβισμό χιλιάδων ανθρώπων στα ελληνικά νησιά του βορειοανατολικού Αιγαίου σε συνθήκες που έχουν χαρακτηριστεί ως απάνθρωπες από διεθνείς οργανισμούς που είτε έχουν σταθερές αντιπροσωπείες είτε έχουν πραγματοποιήσει ad hoc επισκέψεις στην Ελλάδα στο πλαίσιο αυτοψιών.

Ωστόσο, μετά τη δεκαετή οικονομική κρίση - σε συνδυασμό με την ανετοιμότητα της χώρας να υποδεχθεί προσφυγικούς πληθυσμούς λόγω της απουσίας σχετικών πολιτικών- η Ευρωπαϊκή Ένωση έχει υποστηρίξει την Ελλάδα ενεργοποιώντας τα εξής χρηματοδοτικά σχήματα: α) το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης, β) το Ταμείο Εσωτερικής

9 Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (2016), «Ευρωπαϊκή Ένωση: Ανεπαρκής η αντιμετώπιση της προσφυγικής κρίσης». www.hrw.org/el/news/2016/01/27/286002

Ασφάλειας, γ) το Μέσο Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης και δ) τα εθνικά προγράμματα ΤΑΜΕ και ΤΕΑ.¹⁰

A.5. Οι συνθήκες υποδοχής στην Ελλάδα.

Φτάνοντας στην Ελλάδα οι πρόσφυγες και μετανάστες βρίσκονται σε εξαιρετικά επιβαρυνόμενη κατάσταση, έχοντας ήδη βιώσει ακραίες συνθήκες.

Σύμφωνα με έρευνα της οργάνωσης «Δράση για την Ένοπλη Βία»¹¹ (Action On Armed Violence, 2017) από τους ερωτηθέντες πρόσφυγες και αιτούντες άσυλο στην Ελλάδα, το 92% είχαν γίνει μάρτυρες περιστατικών εκρηκτικής βίας στις χώρες καταγωγής τους. Από αυτούς, α) 75% είχαν βιώσει αεροπορικές επιδρομές, β) 83% είχαν βιώσει βομβαρδισμούς, γ) 69% είχαν βιώσει επιθέσεις με αυτοσχέδιους εκρηκτικούς μηχανισμούς, δ) 53% είπαν ότι καταστράφηκε το σπίτι τους. Στην ίδια έρευνα καταγράφεται ότι παρά την σχετική ανάγκη μόνο στο 20% είχε προσφερθεί ψυχολογική υποστήριξη στην Ελλάδα. Όπως επισημαίνεται στη «Συγκριτική Ανάλυση Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα» της διαΝΕΟσις,¹² οι προαναφερθείσες συνθήκες καθιστούν επιτακτική την ανάγκη παροχής υποστήριξης αμέσως μετά την άφιξη των προσφύγων στην Ελλάδα ως χώρα υποδοχής. Ωστόσο, η έγκαιρη και αποτελεσματική παροχή ψυχολογικής φροντίδας παρεμποδίζεται από την έλλειψη πόρων και τις (συχνά) κακές συνθήκες που επικρατούν στα κέντρα υποδοχής. Μείζον πρόβλημα αποτελεί το γεγονός ότι κάθε μορφή φροντίδας παραμένει αποσπασματική, καθώς συχνά διακόπτεται από τη μεταφορά προσφύγων σε διαφορετικά κέντρα ή την αποχώρησή τους για διάφορους λόγους από τις δομές φιλοξενίας. Μεταξύ άλλων, τα παραπάνω στοιχεία συνδέονται και με τον Στόχο 3 περί «διασφάλισης μίας ζωής με υγεία και ευημερία για όλους, σε όλες τις ηλικίες» και ειδικά με τον υποστόχο 3.4 για τη μείωση κατά το ένα τρίτο της πρόωρης θνησιμότητας από μη μεταδοτικές ασθένειες μέσω της πρόληψης και της θεραπείας, και προώθηση της ψυχικής υγείας και ευημερίας.

A.6. Hotspots: Μία δεινή πραγματικότητα

Τα ευρέως γνωστά ως hotspots (Κέντρα Υποδοχής και Ταυτοποίησης - ΚΥΤ) είναι εγκαταστάσεις στις οποίες πραγματοποιούνται οι διαδικασίες της πρώτης υποδοχής και της καταγραφής προσώπων που φτάνουν στα σύνορα. Σε ό,τι αφορά στην Ελλάδα, από την έναρξη ισχύος της Κοινής Δήλωσης ΕΕ - Τουρκίας (Μάρτιος 2016) οι διαδικασίες που εφαρμόζονται στα ΚΥΤ έχουν υποστεί πολλές αλλαγές επιφέροντας αβεβαιότητα στους ανθρώπους που πρέπει να συμμετέχουν σε αυτές προκειμένου να προχωρήσουν στην εν-

10 Σύμφωνα με στοιχεία της διαΝΕΟσις, τον Οκτώβριο του 2018 είχαν διατεθεί ευρωπαϊκά κονδύλια για τη διαχείριση του προσφυγικού στην Ελλάδα ύψους 1,69 δισ. ευρώ (α) 561 εκατ. ευρώ σε Εθνικά Προγράμματα (μακροπρόθεσμη χρηματοδότηση) για την περίοδο 2014-2020, β) 480 εκατ. ευρώ διατέθηκαν ως επείγουσα βοήθεια (μέσω του ΤΑΜΕ και του ΤΕΑ), εκ των οποίων 233 εκατ. ευρώ διατέθηκαν απευθείας προς τις Ελληνικές Αρχές, ενώ τα υπόλοιπα διατέθηκαν στην Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, στον Διεθνή Οργανισμό Μετανάστευσης και στην Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Ασύλου, γ) 650 εκατ. ευρώ προς διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ στα πλαίσια του Μέσου Στήριξης Έκτακτης Ανάγκης}.

11 Action On Armed Violence (2017), "The Refugee Explosion - Case study: Greece". aoav.org.uk/2017/refugee-explosion-case-study-greece

12 Διανέοσις (Ιανουάριος 2020), «Συγκριτική Ανάλυση Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα. Προσωπικές Εμπειρίες, Βέλτιστες Πρακτικές, Προτάσεις Πολιτικής», σελ. 24

δοχώρα για να υποβάλλουν αίτημα ασύλου. Στην Ελλάδα ΚΥΤ λειτουργούν σε πέντε νησιά του Αιγαίου: στη Μόρια (Λέσβος), στο Βαθύ (Σάμος), στο Πυλί (Κως), στο ΒΙΑΛ (Χίος) και στην Λεπίδα (Λέρος) και στη θέση Φυλάκιο στον Έβρο.

Η προσέγγιση των hotspots, που πλέον θεωρείται αναποτελεσματική μετά από πέντε χρόνια εφαρμογής¹³ της στην Ελλάδα και στην Ιταλία, είναι ένα από τα βασικά στοιχεία της μεταναστευτικής πολιτικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης αναφορικά με τον έλεγχο της κινητικότητας στα εξωτερικά σύνορα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Αξίζει να σημειωθεί ότι τα κέντρα αυτά δεν προορίζονται για παραμονή και στέγαση για μεγάλα χρονικά διαστήματα, κάτι που η πραγματικότητα διαψεύδει, καθώς σε αρκετές περιπτώσεις η παραμονή σε αυτά ξεπέρασε τον ένα χρόνο κάτω από συνθήκες υπερπληθυσμού και παραβιάσεων θεμελιωδών δικαιωμάτων.¹⁴ Οι συνθήκες διαβίωσης στα ΚΥΤ έρχονται σε αντίθεση με το πρόταγμα του υποστόχου 10.7 περί «διευκόλυνσης της ομαλούς, ασφαλούς και υπεύθυνης μετανάστευσης και της κινητικότητας των ανθρώπων, συμπεριλαμβανομένης της εφαρμογής προγραμματισμένων και καλά διαχειριζόμενων μεταναστευτικών πολιτικών».

Πέρα από τα θέματα υγιεινής και υπερπληθυσμού, η ασφάλεια είναι ένα από τα πιο κρίσιμα ζητήματα. Διεθνή ρεπορτάζ αναφέρονται στις δύσκολες συνθήκες που αντιμετωπίζουν οι ευάλωτες ομάδες (γυναίκες, παιδιά). Τον Νοέμβριο 2017 το Παρατηρητήριο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων πήρε συνεντεύξεις από 25 γυναίκες και κορίτσια που αιτούνταν άσυλο και ζούσαν στο hotspot της Μόριας Λέσβου. Οι γυναίκες έκαναν λόγο για παρενόχληση κατ'εξακολούθηση, απειλή βίας με βάση το φύλο τους, μία συνεχώς διάχυτη αίσθηση ανασφάλειας και κινδύνους για την υγεία τους. Σημείωσαν μάλιστα ότι οι αρχές δεν ανταποκρίνονταν στις καταγγελίες τους και δεν λάμβαναν επαρκή μέτρα για να εξασφαλίσουν την ασφάλειά τους.¹⁵ Οι δυσχερείς για τις γυναίκες συνθήκες στα hotspots αντικεινται με τη δήλωση της Ελλάδας στην Εθελοντική Έκθεση του 2018 σχετικά με την πρόωση της ισότητας των φύλων (ΣΒΑ 5 και ΣΒΑ 10, υποστόχος 10.7). Συγκεκριμένα, στην Έκθεση¹⁶ αναφέρεται ότι ιδιαίτερη προσοχή δίνεται στην εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων και στην ομαλή ένταξη των μεταναστών και άλλων πληθυσμιακών ομάδων στην ελληνική κοινωνία.

13 Ευρωπαϊκή Επιτροπή (2015β), «Η προσέγγιση “hotspot” για τη διαχείριση των εξαιρετικών μεταναστευτικών ροών». ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/background-information/docs/2_hotspots_el.pdf

14 Στον καταυλισμό της Μόριας Λέσβου, που είχε αρχικά σχεδιαστεί για την παραμονή μόλις 3.000 ατόμων, ζούσαν - πριν την ολοσχερή καταστροφή του τον Σεπτέμβριο του 2020 και τη δημιουργία νέου καταυλισμού στο Καρά Τεπέ - πάνω από 20.000 πρόσφυγες και μετανάστες σε εξαιρετικά δυσχερείς συνθήκες, ενώ στον καταυλισμό που υπήρχε δίπλα στο ΚΥΤ διέμεναν 2.000 άνθρωποι κυρίως σε σκηνές και αντίσκηνα, ακόμη και σε εμπορευματοκιβώτια και αυτοσχέδια καταφύγια (διαΝΕΟσις από Oxfam). Οι καιρικές συνθήκες γίνονται συχνά δυσμενείς. Παρόμοιες συνθήκες επικρατούν και στο hotspot της Σάμου, όπου περιμετρικά από αυτό ζουν περισσότεροι από 7.600 άνθρωποι, δηλαδή 12 φορές περισσότεροι από την επίσημη χωρητικότητα, που είναι μόλις για 648 άτομα.

15 Το Μωβ (Απρίλιος 2018), «Ελλάδα: Μεγάλοι οι Κίνδυνοι για τις Γυναίκες που Αιτούνται Άσυλο». tomov.gr/2018/04/22/megaloi-oi-kindunoi-gia-prosfyges-gynaikes-sthn-ellada/

16 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 45. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

Εξαιρετικά δύσκολες είναι οι συνθήκες και για τους ασυνόδετους ανηλίκους. Σύμφωνα με τα στοιχεία του Εθνικού Κέντρου Κοινωνικής Αλληλεγγύης (ΕΚΚΑ) του Φεβρουαρίου του 2020 ο «εκτιμώμενος αριθμός» των ασυνόδετων ανηλίκων στην Ελλάδα, στα τέλη του Ιανουαρίου, ήταν 5.463.¹⁷ Σε συμφωνία με τα στοιχεία του ΕΚΚΑ, η Κάριτας¹⁸ τον Μάρτιο του 2020 εκτιμούσε ότι περισσότερα από 1.800 ασυνόδετα παιδιά ζούσαν στα ελληνικά hotspots. Η συντριπτική τους πλειοψηφία στη Μόρια της Λέσβου. Για το ζήτημα αυτό επιστολή απέστειλε στον πρωθυπουργό η «Κίνηση Πολιτών Συνύπαρξη και Επικοινωνία στο Αιγαίο» αναφέροντας ότι: **«Πρόσφατα ο κ. Πρωθυπουργός με δημόσια δήλωση ανέλαβε προσωπικά την ευθύνη για τη φροντίδα των ασυνόδετων. Έκτοτε εκτός από δηλώσεις και επισκέψεις της κυρίας Συντονίστριας που διόρισε, δεν έχουμε δει καμιά πράξη, καμιά εφαρμογή οποιουδήποτε προγράμματος για τα ασυνόδετα»**.¹⁹ Στο περιβάλλον των hotspots, όπου παρατηρείται ανάπτυξη ή όξυνση προβλημάτων ψυχικής υγείας, απόπειρες αυτοκτονίας και αυτοτραυματισμοί,²⁰ ένας αυξανόμενος αριθμός παιδιών καταφεύγουν στον αυτοτραυματισμό ή την απόπειρα αυτοκτονίας. Τα ασυνόδετα παιδιά αναφέρουν στις σχετικές έρευνες ότι υποφέρουν από αϋπνία, κατάθλιψη, επίμονους πονοκεφάλους και έντονο άγχος.²¹

Στις 18 Ιουνίου 2020 ο εκπρόσωπος της Κομισιόν, Ανταλμπέρ Γιανζ, ανακοίνωσε την επανεκκίνηση του προγράμματος μετεγκατάστασης ασυνόδετων ανηλίκων προσφύγων από την Ελλάδα. Ανέφερε ότι «καθώς οι περιορισμοί {από την πανδημία} αρχίζουν να χαλαρώνουν προετοιμαζόμαστε για τη βασική φάση του προγράμματος το οποίο συντονίζεται από την Κομισιόν».²² Στις 8 Ιουλίου 2020, ο Διεθνής Οργανισμός Μετανάστευσης (ΔΟΜ), η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Υ.Α.) και το Ταμείο του ΟΗΕ για τα Παιδιά (UNICEF), καλωσόρισαν την πρόσφατη μετεγκατάσταση 49 ασυνόδετων παιδιών από την Ελλάδα στην Πορτογαλία και τη Φινλανδία. Τα παιδιά ζούσαν για αρκετούς μήνες σε υπερπλήρη ΚΥΤ στα νησιά της Λέσβου, Σάμου, Χίου και Κω.²³

17 92,5% εξ αυτών είναι αγόρια και το 7,5% κορίτσια, ενώ κάτω των 14 ετών είναι ποσοστό 9%. Η πλειοψηφία τους είναι από το Αφγανιστάν (44%), το Πακιστάν (21%), τη Συρία (11%), ενώ σε ποσοστό 24% έχουν άλλη εθνικότητα.

18 Κάριτας (Μάρτιος 2020), «Εκκλήση για μετεγκατάσταση των ασυνόδετων ανηλίκων παιδιών». [caritas.gr/advocacy-gr/karitas-eyropis-ekklisi-metegkatastasi-ton-asynodeyton-anilikon-paidion](https://www.caritas.gr/advocacy-gr/karitas-eyropis-ekklisi-metegkatastasi-ton-asynodeyton-anilikon-paidion)

19 LIFO (Ιανουάριος 2020), «Μόρια: Πάνω από 1000 τα ασυνόδετα παιδιά - "Επιβιώνουν σε οριακά ανεκτές συνθήκες"». www.lifo.gr/now/greece/265770/moria-pano-apo-1000-ta-asynodeyta-paidia-epivionoun-se-oriaka-anektes-synthikes

20 Διανέσις (Ιανουάριος 2020), «Συγκριτική Ανάλυση Ένταξης Μεταναστών και Προσφύγων στην Ελλάδα. Προσωπικές Εμπειρίες, Βέλτιστες Πρακτικές, Προτάσεις Πολιτικής», σελ. 38.

21 Έθνος (Μάρτιος 2020), «Μετεγκατάσταση 1.800 ασυνόδετων προσφυγόπουλων από τα hotspots ζητούν 65 οργανώσεις». www.ethnos.gr/ellada/92245-metegkatastasi-1800-asynodeyton-prosfygopouylon-apo-ta-hotspots-zitoyn-65-organoseis

22 Ναυτεμπορική (Ιούνιος 2020), «Κομισιόν: Ξεκινά η μετεγκατάσταση ασυνόδετων ανηλίκων προσφύγων από την Ελλάδα». www.naftemporiki.gr/story/1610147/komision-ksekina-i-metegkatastasi-asynodeyton-anilikon-prosfugon-apo-tin-ellada

23 Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (Ιούλιος 2020), «Οργανισμοί του ΟΗΕ καλωσορίζουν την πρόσφατη μετεγκατάσταση ασυνόδετων παιδιών από την Ελλάδα, καλώντας για περαιτέρω δράση και αλληλεγγύη». www.unhcr.org/gr/15955-metegatastasi-asynodeutwn-paidiwn.html

B. ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΤΑΞΗ ΣΕ ΣΥΝΑΡΤΗΣΗ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΤΟΧΟΥΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Το ζήτημα της ένταξης των μεταναστών και των αναγνωρισμένων προσφύγων στην ελληνική κοινωνία αποτελεί αντικείμενο συζητήσεων εδώ και πολλά χρόνια. Ήδη από τις αρχές της δεκαετίας του '90, οπότε μεγάλος αριθμός μεταναστών από βαλκανικές χώρες αναζήτησε στην Ελλάδα μια καλύτερη ζωή ξεφεύγοντας από τις συνθήκες πολιτικής και κοινωνικής αστάθειας που επικρατούσαν στις χώρες καταγωγής τους, η εκπαίδευση, η υγεία και η πρόσβαση στην αγορά εργασίας ήταν οι βασικοί πυλώνες ένταξης που τέθηκαν υπό συζήτηση. Ωστόσο, οι αδύναμες ως ανύπαρκτες πολιτικές ένταξης απόθεσαν μεγάλο βάρος επίλυσης ζωτικής σημασίας ζητημάτων σε ανθρώπους που είχαν να αντιμετωπίσουν μεγάλα γραφειοκρατικά εμπόδια και τις δυσκολίες της καθημερινής επιβίωσης.

Παράλληλα, η απουσία πολιτικών ένταξης επέτρεψε την άρθρωση μισαλλόδοξου λόγου από εθνικιστικές, αντιμεταναστευτικές φωνές, ο οποίος κορυφώθηκε με τα πρώτα σημάδια της οικονομικής κρίσης από το 2008. Αυτού του είδους ο λόγος προκάλεσε έναν άτυπο «ανταγωνισμό» μεταξύ γηγενών και πολιτών από τρίτες χώρες αναφορικά με την πρόσβαση σε υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας και στην αγορά εργασίας, η οποία θα έπρεπε να είναι προτεραιότητα για τους γηγενείς και όχι για τους «ξένους». Αποσπασματικές νομοθετικές και πολιτικές παρεμβάσεις οδήγησαν σταδιακά στο 2015 και στις μεγάλες αφίξεις προσφυγικών και μεταναστευτικών πληθυσμών που κατέστησαν σαφή την ανάγκη για ένα συνεκτικό πλαίσιο ένταξης.

B.1. Νομοθετικές Πρωτοβουλίες - Μείζονες διοικητικές παρεμβάσεις

Από το 2015 και εξής έλαβαν χώρα ορισμένες σημαντικές πρωτοβουλίες ως προς τη χάραξη ενταξιακής πολιτικής και την αντιμετώπιση των αναγκών που προκύπτουν από τις μεγάλες προσφυγικές ροές, οι οποίες συνδέονται με την εκπλήρωση του υποστόχου 10.2 περί «ενδυνάμωσης και προαγωγής της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης» αλλά και του υποστόχου 10.3 περί «διασφάλισης των ισότιμων ευκαιριών και μείωσης των αποτελεσμάτων των ανισοτήτων, μέσω, μεταξύ άλλων, της εξάλειψης νόμων, πολιτικών και πρακτικών που επιτρέπουν διακρίσεις, και της προαγωγής των κατάλληλων νομοθεσιών, πολιτικών και δράσεων σε σχέση με αυτό το θέμα». Ενδεικτικά αναφέρονται:

- **Αναθεώρηση του Νόμου για την Ιθαγένεια (4332/2015):** ο κώδικας για την ελληνική ιθαγένεια κυρώθηκε το 2004 και από τότε έχει αναθεωρηθεί δύο φορές, το 2010 και το 2015. Η αναθεώρησή του 2015 έγινε με σκοπό την ευθυγράμμιση της ελληνικής νομοθεσίας με τις κοινοτικές οδηγίες 2011/98/ΕΕ και 2014/36/ΕΕ. Ωστόσο, το σύνολο του δικαίου της ιθαγένειας χρήζει βελτιώσεων για τη θέση ρεαλιστικών και διαφανών προϋποθέσεων για την κτήση της ιθαγένειας που θα διευκολύνουν και δε θα θέτουν περαιτέρω εμπόδια σε ανθρώπους που ζουν και δραστηριοποιούνται για χρόνια στην ελληνική επικράτεια.

- **Ο Μεταναστευτικός Νόμος (4375/2016)** ευθυγραμμίζει την ελληνική νομοθεσία με την κοινοτική οδηγία 2013/32/ΕΕ και ενδυναμώνει περαιτέρω τη σημασία που αποδίδεται στα ζητήματα κοινωνικής ένταξης. Σημαντικό είναι ότι ο νόμος αυτός καθορίζει τις προϋποθέσεις πρόσβασης στην απασχόληση των αναγνωρισμένων δικαιούχων διεθνούς προστασίας, των αιτούντων διεθνή προστασία και των προσώπων στους οποίους έχει χορηγηθεί καθεστώς παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους στην Ελλάδα (άρθρο 68-71).
- Καθοριστική σημασίας ενέργεια ήταν η σύσταση του **Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής το 2016**, προκειμένου να ενισχυθεί ο συντονισμός, η εποπτεία και η συνοχή των πολιτικών για την πρώτη υποδοχή των πολιτών τρίτων χωρών, την χορήγηση ασύλου και την κοινωνική τους ένταξη, όπως σημειώνεται στην Εθελοντική Έκθεση του 2018.²⁴

B.2. Παρακολούθηση επιμέρους τομέων

B.2.1. Κοινωνική συμπερίληψη μεταναστών (ΣΒΑ 10)

Η στάση της ελληνικής κοινωνίας

Όσον αφορά στη γενική ατμόσφαιρα κοινωνικής ένταξης προσφύγων και μεταναστών που σχετίζεται με τον ΣΒΑ 10 περί «μείωσης της ανισότητας εντός και μεταξύ των χωρών» και περισσότερο συγκεκριμένα με τον υποστόχο 10.2 περί «ενδυνάμωσης και προαγωγής της κοινωνικής, οικονομικής και πολιτικής ένταξης όλων, ανεξαρτήτως ηλικίας, φύλου, αναπηρίας, φυλής, εθνικότητας, καταγωγής, θρησκείας ή οικονομικής ή άλλης κατάστασης», αξίζει να αναφερθεί ότι, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ²⁵ από το 2017, στην Ελλάδα τα δύο τρίτα των γηγενών κατοίκων πιστεύουν ότι οι ξένοι πλήττουν την Ελλάδα ως τόπο διαβίωσης, βλάπτουν την οικονομία και υπονομεύουν τον πολιτισμό τους. Στην ίδια κατεύθυνση βρίσκονται τα αποτελέσματα δημοσκοπικής έρευνας του Ιουνίου 2020 από την Aboutpeople για λογαριασμό του ειδησεογραφικού portal NEWS 24/7,²⁶ όπου προέκυπε πως σχεδόν 2 στους 3 (62,4%) γηγενείς κατοίκους θεωρούν πως οι πρόσφυγες στη χώρα μας δεν μπορούν ή μάλλον δεν μπορούν να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία, ενώ στην ίδια έρευνα²⁷ οι μισοί ερωτώμενοι πιστεύουν ότι η παρουσία μεταναστών στην Ελλάδα κατά τη διάρκεια των τελευταίων δεκαετιών έχει μάλλον αρνητικό ή αρνητικό αντίκτυπο. Τέλος, ενδεικτικά αναφέρεται, ότι σχεδόν το 50% δήλωσε ότι δεν θα ήθελε να έχει για γείτονές του πρόσφυγες.

24 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 47. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

25 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 128 www.oecd-ilibrary.org/docserver/97892264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

26 NEWS 24/7 (2020), «Οι πολίτες δεν θεωρούν πως οι πρόσφυγες ενσωματώνονται στην ελληνική κοινωνία». www.news247.gr/20-20/oi-polites-den-theoroy-n-pos-oi-prosfyges-ensomatonontai-stin-elliniki-koinonia.7664154.html

27 NEWS 24/7 (2020), «Έρευνα 20/20: Οι πολίτες λένε "ναι" στη μεταφορά προσφύγων στην ηπειρωτική Ελλάδα». www.news247.gr/20-20/ereyna-20-20-oi-polites-lene-nai-sti-metafora-prosfygon-stin-ipeirotiki-ellada.7664001.html

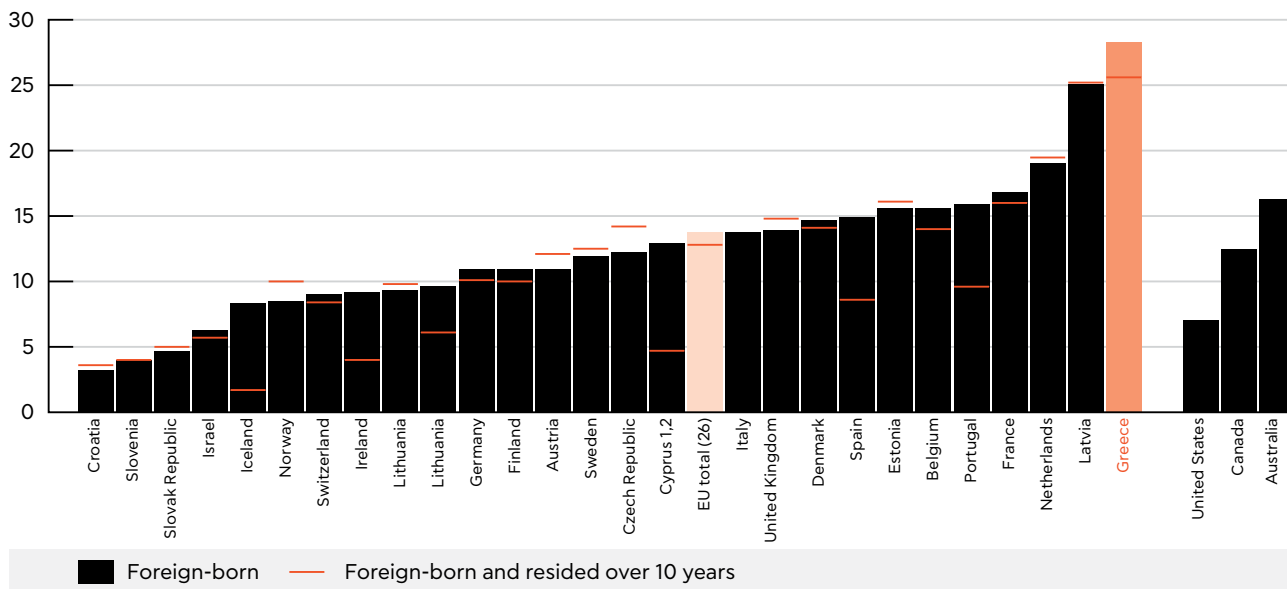

Ωστόσο, αξίζει να αναφερθεί ότι στο αποκορύφωμα της προσφυγικής κρίσης 2015-2016, οι κάτοικοι των νησιών που δέχονταν τον μεγάλο αριθμό αφίξεων, όπως σημειώνει σχετικό ρεπορτάζ του euronews²⁸ «στην πλειονότητά τους αντέδρασαν θετικά. Κάτοικοι και εθελοντές άρχισαν να αυτο-οργανώνονται για να βοηθήσουν». Χάρη στη δράση τους αντιμετωπίστηκαν κάποιες επείγουσες ανάγκες, γεννώντας μάλιστα και ένα διαδικτυακό κίνημα που καλούσε για απονομή του βραβείου Νόμπελ Ειρήνης στους Έλληνες νησιώτες και στις Ελληνίδες νησιώτισσες. Η αλληλεγγύη προς τους πρόσφυγες ήταν ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά της περιόδου που ξεκίνησε από το 2015 και σε πολλές εκφράζεται μέχρι σήμερα παρά την ύπαρξη φωνών που επιδιώκουν να καταπνίξουν τις αλληλέγγυες στάσεις και αντιδράσεις. Κινήματα και πολίτες έχουν δράσει αποφασιστικά στην κατεύθυνση της υποστήριξης των προσφυγικών πληθυσμών είτε παρέχοντας υλική βοήθεια (φαγητό και άλλα χρήσιμα αντικείμενα) είτε με την δημόσια προβολή θέσεων και γεγονότων που δεν έβρισκαν θέση στο δημόσιο διάλογο διαμορφώνοντας πολλές φορές στρεβλή εικόνα για το τι ακριβώς συμβαίνει στο πεδίο. Θα ήταν παράλειψη να μη γίνει λόγος για τη λειτουργία του ΠΙΚΠΑ παράλληλα με αυτή του ΚΥΤ της Μόριας και του κέντρου στο Καρά Τεπέ, καθώς υποστηρίχθηκε σημαντικός αριθμός ευαλτών προσώπων.

Το βίωμα της διάκρισης

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση 14% των υπηκόων τρίτων χωρών δηλώνουν ότι έχουν αισθανθεί διάκριση βάσει εθνικότητας, υπηκοότητας, φυλής. Στην Ελλάδα ειδικά καταγράφονται τα πιο μεγάλα ποσοστά μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ,²⁹ καθώς πάνω από ένα το τέταρτο του πληθυσμού που έχει γεννηθεί σε ξένη χώρα αισθάνεται μέρος μίας ομάδας που υφίσταται διακρίσεις. Αυτό καταγράφεται στο ακόλουθο γράφημα:

Self-reported discrimination by length of residence

Γράφημα 2: Ποσοστό μεταναστών που αναφέρουν το βίωμα της διάκρισης στις χώρες του ΟΟΣΑ. Η Ελλάδα στην πρώτη θέση.

28 euronews (2016), «Προσφυγική κρίση: “Ηρωες του Αιγαίου” για Νόμπελ». gr.euronews.com/2016/02/04/refugee-crisis-a-nobel-peace-prize-for-the-heroes-of-the-aegean

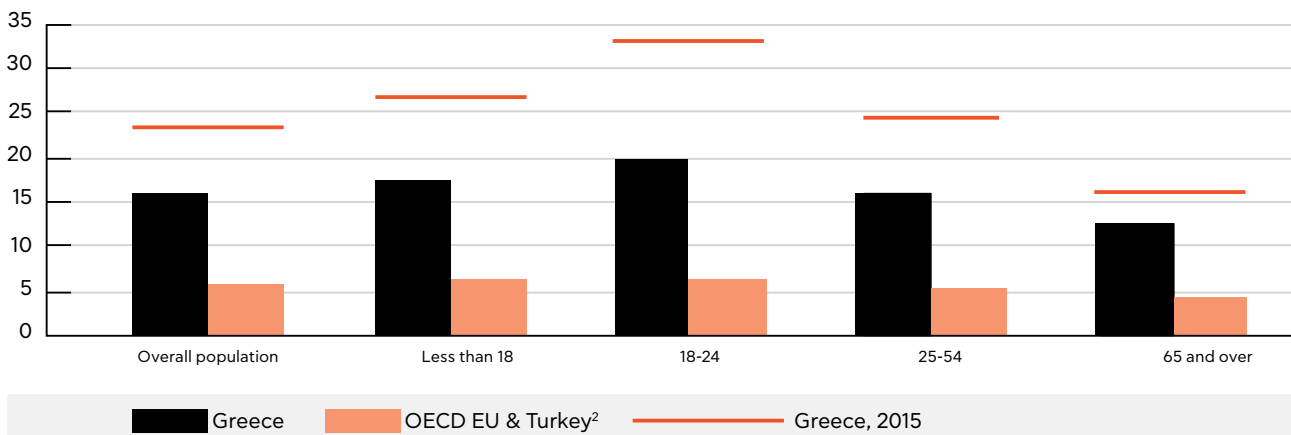
29 OECD/European Union (2018) “Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration”, σελ. 137. www.oecd-ilibrary.org/docserver/97892264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&acname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBDB84C5391C334466E4

Συνολικά στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σύμφωνα με στοιχεία της Eurostat³⁰ (2020), σημαντικές διαφορές παρατηρούνται μεταξύ του βαθμού κοινωνικής ένταξης των πολιτών εκτός ΕΕ και των γηγενών κατοίκων των κρατών μελών της ΕΕ σε πεδία όπως φτώχεια, εκπαίδευση και αγορά εργασίας. Τα άτομα από χώρες εκτός της ΕΕ αντιμετωπίζουν πολύ πιο δύσκολες συνθήκες σε όλους τους παραπάνω τομείς σε σχέση με τους υπηκόους της ΕΕ.

B.2.2. Μηδενική Φτώχεια (ΣΒΑ 1)

Η αντιμετώπιση της φτώχειας αναφερόταν ως βασικός στόχος στην Εθελοντική Έκθεση της Ελλάδας του 2018³¹ προς τον ΟΗΕ. Συγκεκριμένα, ως σκοπός ετίθετο η παραγωγική ανοικοδόμηση της οικονομίας, δημιουργώντας μια χωρίς αποκλεισμούς, ανταγωνιστική αγορά εργασίας και με καθήκον τη μείωση της ανεργίας και την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων, που επλήγησαν απότομα από το 2008, λόγω της οικονομικής κρίσης και τους δημοσιονομικούς περιορισμούς. Η Eurostat ως όριο φτώχειας ορίζει το 60% του μέσου εισοδήματος κάθε χώρας.³² Σύμφωνα με τα στοιχεία της έκθεσης του ΟΟΣΑ "Measuring Distance to the SDG Targets 2019",³³ στην Ελλάδα ποσοστό 14,4% του πληθυσμού ζει κάτω από το όριο φτώχειας (50% του διάμεσου διαθέσιμου εισοδήματος) έναντι 14,33% συνολικά στον ΟΟΣΑ (min 5,40% Ισλανδία, max 17,80% Ισραήλ).

Percent of population groups living in households reporting severe material deprivation, 2019 or latest year

Γράφημα 3: «Τα ποσοστά ανεργίας είναι υψηλότερα ανάμεσα στους νέους». Το γράφημα παρουσιάζει τα ποσοστά ανεργίας σε όλες τις ηλικιακές κατηγορίες στην Ελλάδα, καθώς και το μέσο όρο του ΟΟΣΑ (Πηγή ΟΟΣΑ, OECD Economic Surveys, Greece, 2020).

30 Eurostat (2020), "Sustainable development in the European Union - Monitoring report on progress towards the SDGs in an EU context", σελ. 189. ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11011074/KS-02-20-202-EN-N.pdf/334a8cfe-636a-bb8a-294a-73a052882f7f

31 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 41. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

32 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 106. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

33 OECD (2019), Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand, OECD Publishing, Paris, σελ. 128. read.oecd-ilibrary.org/development/measuring-distance-to-the-sdg-targets-2019_a8caf3fa-en#page130

Στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για το 2019, το πρώτο που υποβλήθηκε μετά την ολοκλήρωση του προγράμματος οικονομικής προσαρμογής τον Αύγουστο του 2018, αναφέρονταν οι Εθνικοί Στόχοι για τη Φτώχεια που έχουν τεθεί στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής στρατηγικής «Ευρώπη 2020».³⁴ Σημαντικός για την παρούσα ανάλυση είναι ο τρίτος σημαντικότερος, αλλά μη ποσοτικοποιημένος στόχος υπό τον τίτλο **«δόμηση ενός κοινωνικού δικτύου ασφαλείας ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό»**, με βασική επιδίωξη τη διασφάλιση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες για όλους.³⁵

Όσον αφορά ειδικά στην κοινωνική ένταξη των προσφύγων/προσφυγισσών και μεταναστών/μεταναστριών ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα στοιχεία της Eurostat³⁶ που συγκρίνουν την κατάσταση των πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν σε κράτη μέλη της ΕΕ με εκείνη των πολιτών των κρατών μελών της ΕΕ που διαμένουν στη χώρα καταγωγής τους. Το 2018, σχεδόν το 40% των πολιτών τρίτων χωρών αντιμετώπιζε κίνδυνο εισοδηματικής φτώχειας, σε σύγκριση με το 15,3% των γηγενών κατοίκων (υπηκόων της ΕΕ). Μάλιστα, τα ποσοστά φτώχειας παρέμειναν αρκετά σταθερά και για τις δύο ομάδες από το 2013. Το ποσοστό πραγματικής εισοδηματικής φτώχειας για τους πολίτες τρίτων χωρών ήταν 23,5% υψηλότερο σε σχέση με εκείνο των υπηκόων των κρατών της ΕΕ το 2018.

Όσον αφορά στους μετανάστες, στην Ελλάδα το 40% και πλέον ζει κάτω από το όριο της φτώχειας, σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ για το 2017. Την ίδια στιγμή, το μέλλον δεν διαγράφεται ευοίωνα για τις επόμενες γενιές. Στις χώρες του ΟΟΣΑ, τα μισά παιδιά των νοικοκυριών των μεταναστών ζουν κάτω από το όριο της φτώχειας, σε σχέση με το ένα τέταρτο περίπου των γηγενών νοικοκυριών. Στην ΕΕ το ποσοστό είναι μικρότερο (40%) - ωστόσο παραμένει διπλάσιο από ό,τι ισχύει για τα νοικοκυριά των γηγενών. Η Ελλάδα

34 Πρώτο στόχο αποτελεί η «μείωση του αριθμού των ατόμων που βρίσκονται σε κίνδυνο φτώχειας ή/και υφίστανται υλικές στερήσεις ή/και διαβιούν σε νοικοκυριά χωρίς εργαζόμενα μέλη κατά 450.000 έως το 2020, δηλαδή μείωση του συνολικού ποσοστού από 28% το 2008, σε 24% το 2020». Ως δεύτερος στόχος έχει τεθεί η καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας κατά 100.000 άτομα στις ηλικίες 0-17 έτη.

35 Ως προς την επίτευξη των παραπάνω στόχων ενθαρρυντική είναι σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ η συνεχιζόμενη βελτίωση για το 2017 των βασικών δεικτών σε σχέση με τη διετία 2015-2016. Οι δείκτες δείχνουν μείωση του κινδύνου φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, της παιδικής φτώχειας, της υλικής στερήσης. Θετική είναι η πορεία και για το έτος 2018 σύμφωνα με το Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων για το 2020. Συγκεκριμένα, η πορεία διαμορφώνεται ως εξής: το 2008, ο αριθμός των ατόμων που αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού στην Ελλάδα ήταν 3.043.000 (28.1% του πληθυσμού), ενώ το 2018 3.348.500 άτομα (31,8% του πληθυσμού), μειωμένος από το 2017 κατά 353.300 άτομα (3.701.800 άτομα ή 34.8% του πληθυσμού).

36 Eurostat (2020), "Sustainable development in the European Union - Monitoring report on progress towards the SDGS in an EU context", σελ. 189. ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/11011074/KS-02-20-202-EN-N.pdf/334a8cfe-636a-bb8a-294a-73a052882f7f

ανήκει στις χώρες (μαζί με την Ισπανία και τις ΗΠΑ), όπου οι απόγονοι των μεταναστών διατρέχουν των μεγαλύτερο κίνδυνο φτώχειας.³⁷

Το 2015 το μέσο ετήσιο εισόδημα ενός μετανάστη στην Ελλάδα ανερχόταν σε μόλις 5.428 ευρώ, τοποθετώντας την Ελλάδα στη δεύτερη χαμηλότερη θέση των χωρών του ΟΟΣΑ,³⁸ σε μεγάλη απόσταση από τον ευρωπαϊκό μέσο όρο (12.510 ευρώ) αλλά και τον μέσο όρο των χωρών του ΟΑΣΑ (15.389 ευρώ). Μάλιστα στην Ελλάδα σημειώνεται μία από τις μεγαλύτερες αποκλίσεις μεταξύ του μέσου όρου εισοδήματος των μεταναστών και του μέσου όρου εισοδήματος των γηγενών κατοίκων.

Τις δυσμενείς συνθήκες που ισχύουν για τους αλλοδαπούς που διαμένουν στην Ελλάδα αναδεικνύουν και τα στοιχεία της Έρευνας Εισοδήματος και Συνθηκών Διαβίωσης των Νοικοκυριών της ΕΛΣΤΑΤ³⁹ για το 2018 - με περίοδο αναφοράς εισοδήματος το έτος 2017. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της, ο πληθυσμός που βρισκόταν σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού ανερχόταν στο 31,8% (3.348.500 άτομα) του πληθυσμού της χώρας παρουσιάζοντας, σε σχέση με τα αντίστοιχα στοιχεία του 2017, μείωση κατά 3,0 ποσοστιαίες μονάδες (3.701.800 άτομα, δηλαδή 34,8% του πληθυσμού). Ωστόσο, ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει το γεγονός ότι σε ηλικίες 18 έως 64 ετών το 33,0% των Ελλήνων βρίσκεται σε κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, ενώ το αντίστοιχο ποσοστό για τους αλλοδαπούς που διαμένουν στην Ελλάδα ανέρχεται σε 56,5%, ενώ για τους αλλοδαπούς εκτός χωρών ΕΕ των 28 το ποσοστό φτάνει το 58,4% (βλέπε παρακάτω πίνακα).

Ομαδες ηλικιών	Διαμένοντες στην Ελλάδα	2015	2016	2017	2018
18-64	Έλληνες υπήκοοι	37,4%	38%	36.5%	33.0%
	Ξένοι υπήκοοι	64,3%	59,7%	62.9%	56.5%
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	49,1%	47,7%	53.3%	45.0%
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1%	61,6%	64.3 %	58.4%
18+	Έλληνες υπήκοοι	33,4%	33,6%	32.7 %	29.3%
	Ξένοι υπήκοοι	63,6%	59,2%	62.4 %	53.7%
	Υπήκοοι ΚΜ της ΕΕ	45,1%	44,5%	48.2%	38.3%
	Υπήκοοι τρίτων χωρών	67,1%	61,8%	64.6 %	56.8%

Πίνακας 2: Πληθυσμός σε κίνδυνο φτώχειας ή/και κοινωνικού αποκλεισμού (μετά τις κοινωνικές μεταβιβάσεις) κατά ηλικία και υπηκοότητα (2015-2018) (Πηγή: Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων 2020, σελ. 95).

Οι παραπάνω ενθαρρυντικές εξελίξεις ήταν αποτέλεσμα μόνο των άμεσων μέτρων αντιμετώπισης της ανθρωπιστικής κρίσης (2015-2016). Παράλληλα, με όρους κοινωνικής αλληλεγγύης, σημαντική εξέλιξη αποτελεί το γεγονός ότι δίνεται πλέον η δυνατότητα εγγρα-

37 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 181. www.oecd-ilibrary.org/docserver/97892264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

38 OECD (2019), Measuring Distance to the SDG Targets 2019: An Assessment of Where OECD Countries Stand, OECD Publishing, Paris, σελ. 20.

39 ΕΛΣΤΑΤ (Ιούνιος 2019), Δελτίο Τύπου: «Κίνδυνος Φτώχειας», www.statistics.gr/documents/20181/f532929a-3cd7-57c2-43a5-5307f601d66f

φής στο μητρώο ανέργων του ΟΑΕΔ σε πρόσφυγες ή αιτούντες άσυλο, οι οποίοι έχουν με την άδεια διαμονής τους δικαίωμα στην αγορά εργασίας (Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων).⁴⁰ Για τη δημιουργία ενός κοινωνικού δικτύου ασφαλείας ενάντια στον κοινωνικό αποκλεισμό, το οποίο θα διασφαλίζει την πρόσβαση όλων των πολιτών σε βασικές υπηρεσίες, θεσπίστηκε το σύστημα ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος, ένα αποφασιστικό βήμα προς την κατεύθυνση της προστασίας των πλέον ευάλωτων κοινωνικών ομάδων⁴¹ – στο οποίο μπορούσαν να είναι επιλέξιμοι και οι πρόσφυγες.⁴²

Ωστόσο, με το βλέμμα στην ανάσχεση των προσφυγικών αφίξεων, το Μάρτιο του 2020 η βουλή ψήφισε την τον περιορισμό της οικονομικής βοήθειας σε πρόσφυγες που έχουν πάρει άσυλο. Σύμφωνα με την τροπολογία του Υπουργείου Μετανάστευσης που ψηφίστηκε στις 5 Μαρτίου 2020 οι παροχές σε χρήματα και σε είδος για τους πρόσφυγες τελειώνουν 30 ημέρες μετά την παροχή ασύλου, ενώ θα εξακολουθήσουν να έχουν δικαίωμα σε προγράμματα του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης, αλλά και στα κοινωνικά προγράμματα του Υπουργείου Εργασίας, όπως επίδομα παιδιού, στέγασης ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα.⁴³ Πρακτικά αυτό σημαίνει ότι «η περίοδος χάριτος για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες μειώνεται από τους έξι μήνες στις 30 ημέρες προκειμένου να μεταβούν από την παροχή οργανωμένης στέγασης και βασικής υποστήριξης στην ανεξάρτητη διαβίωση»,⁴⁴ γεγονός που αγνοεί τα δεδομένα της πραγματικότητας και της απουσίας συνεκτικών πολιτικών ένταξης στην Ελλάδα. Την ανησυχία της για τις παραπάνω εξελίξεις εξέφρασε τον Ιούνιο του 2020 - οπότε και τέθηκε η νέα ρύθμιση σε εφαρμογή - η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες (ΥΑ).⁴⁵

B.2.3. Καλή Υγεία και Ευημερία (ΣΒΑ 3)

Στην Εθελοντική Εθνική Έκθεση⁴⁶ της Γενικής Γραμματείας της Ελληνικής Κυβέρνησης για το 2018 σχετικά με την εφαρμογή της Ατζέντας 2030 για τη βιώσιμη ανάπτυξη σημειωνόταν ότι η διαμόρφωση πολιτικών για την υγεία με βάση την αντίληψη της υγείας ως

40 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2019), σελ.52, www.espa.gr/el/Documents/2127/National_Reform_Programme_Apr2019.pdf

41 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020), σελ. 67. oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece-el.pdf

42 Ναυτεμπορική (Ιούνιος 2020), «Ύπατη Αρμοστεία: Δίκτυ ασφαλείας-ευκαιρίες ένταξης στους αναγνωρισμένους πρόσφυγες». www.naftemporiki.gr/story/1605095/upati-armosteia-dixtu-asfaleias-eukairies-entaxis-stous-anagnorismenous-prosfuges

43 star.gr (Μάρτιος 2020), «Κόβονται “μαχαίρι τα επιδόματα στους μετανάστες». www.star.gr/eidiseis/oikonomia/492542/metanastes-telos-sta-epidomata

44 pressenza (Ιούνιος 2020), «Η Ύπατη Αρμοστεία καλεί την Ελλάδα να ενεργοποιήσει ένα δίκτυ ασφαλείας και ευκαιρίες ένταξης για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες». www.pressenza.com/el/2020/06/h-upath-armosteia-kalei-thn-ellada-na-energopoihsei-ena-dixtu-asfaleias/

45 Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες (Ιούνιος 2020), «Η Ύπατη Αρμοστεία καλεί την Ελλάδα να ενεργοποιήσει ένα δίκτυ ασφαλείας και ευκαιρίες ένταξης για τους αναγνωρισμένους πρόσφυγες». www.unhcr.org/gr/14769-eukairies-entaxis-gia-tous-anagnorismenous-prosfyges.html

46 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 43. https://sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

κοινωνικό αγαθό και δικαίωμα, είναι σύμφωνη με την Ατζέντα του 2030 και την Εθνική Στρατηγική Ανάπτυξης, με την οποία η επένδυση στην υγεία, αποτελεί βασική προϋπόθεση για την προστασία της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, καταπολέμηση της φτώχειας και των ανισοτήτων, την εξασφάλιση της κοινωνικής συνοχής και της οικονομικής ανάπτυξης. Στο πλαίσιο αυτής της προσέγγισης υλοποιήθηκαν ορισμένες πολιτικές του Υπουργείου Υγείας που συνδέονται με την αποτελεσματική εκπλήρωση των ΣΒΑ.⁴⁷

Αξίζει να επισημανθεί ότι στις χώρες του ΟΟΣΑ και της ΕΕ είναι περίπου ίδιο το ποσοστό (5,5%) μεταναστών και γηγενών που αναφέρουν ανεκπλήρωτες ιατρικές ανάγκες. Ωστόσο, η Ελλάδα είναι από τις χώρες (μαζί με Σουηδία, Εσθονία, Ιταλία) που παρατηρούνται αξιοσημείωτες αποκλίσεις ανάμεσα στους γηγενείς και τους μετανάστες τρίτων χωρών, καθώς ένας στους τέσσερις μετανάστες αναφέρει ανεκπλήρωτες υγειονομικές ανάγκες έναντι ενός στους έξι μεταξύ των γηγενών κατοίκων. Αξίζει να σημειωθεί ότι το ποσοστό διπλασιάστηκε ως απόρροια της οικονομικής κρίσης. Τέλος, μεγάλη απόκλιση καταγράφεται στον τομέα της οδοντιατρικής υγείας.⁴⁸

B.2.4. Ποιοτική Εκπαίδευση (ΣΒΑ 4)

Η εκπαίδευση των μεταναστών, τους εφοδιάζει με δεξιότητες και προσόντα καθοριστικά για την ενσωμάτωσή τους στην αγορά εργασίας, ώστε να μπορούν να καταστούν μέλος του οικονομικού - αλλά και κοινωνικού - ιστού της χώρας υποδοχής. Στις χώρες του ΟΟΣΑ⁴⁹ ο πληθυσμός με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης αναλογεί κατά μέσο όρο στο 1/4 του συνολικού πληθυσμού. Αυτό ισχύει τόσο για τους γηγενείς κατοίκους, όσο και για τους μετανάστες. Ωστόσο, ειδικά στην Ευρώπη, ο πληθυσμός των μεταναστών με χαμηλά επίπεδα εκπαίδευσης είναι υψηλότερος σε σχέση με το μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ, καθώς φτάνει στο 1/3 (το 39% των πολιτών τρίτων χωρών και το 26% των γεννημένων εντός ΕΕ). Μάλιστα, το 2018 υπήρχαν στην ΕΕ 13 εκατομμύρια μετανάστες με χαμηλή εκπαίδευση.

47 Το 2018 ετίθετο ως προτεραιότητα για την Ελλάδα η καθολική πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας. Με το νόμο 4368/2016 και Κοινή Υπουργική Απόφαση επετράπη η ελεύθερη πρόσβαση στο δημόσιο σύστημα υγείας για τους ανασφάλιστους πολίτες και τις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες. Αυτό κατέστη δυνατό μειώνοντας τη γραφειοκρατία. Όσον αφορά την εισφορά στις φαρμακευτικές δαπάνες, εισήχθη νέο σύστημα εισοδηματικών κριτηρίων για την ανακούφιση των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων. Επίσης, δόθηκε η δυνατότητα στους πρόσφυγες που χρειάζονται συστηματική ιατρική περίθαλψη και ζουν στη χώρα να είναι καλυμμένοι υγειονομικά μέσω κάρτας υγειονομικής περίθαλψης που εκδίδεται από τα νοσοκομεία.

48 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 114. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

49 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 66. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

Στην Εθελοντική Έκθεση του 2018,⁵⁰ η Ελλάδα δήλωνε τη σθεναρή της προσήλωση στην προσφορά ισότιμης και ποιοτικής εκπαίδευσης προς όλους. Ωστόσο, μεγάλη απόκλιση παρατηρείται όσον αφορά στο εκπαιδευτικό επίπεδο των μεταναστών και των γηγενών. Το 38,7% των μεταναστών ηλικιών 15-64 ήταν χαμηλής εκπαίδευσης το 2017, συγκριτικά με το 26,1% των γηγενών αντίστοιχων ηλικιών. Αντίστροφα, το 17,1% των μεταναστών είναι υψηλής εκπαίδευσης έναντι του αντίστοιχου ποσοστού 31,3% των γηγενών.⁵¹ Στη χώρα μας από το 2011 έως το 2016 η συμμετοχή στην εκπαίδευση των ενηλίκων μεταναστών και γηγενών ηλικίας 25-64 είχε μεν θετική, ανοδική πορεία, ωστόσο η πρόοδος ήταν μικρή και το χάσμα μεταξύ των δύο ομάδων μεγάλο (0,7% για τους μετανάστες, 5,6% για τους γηγενείς).⁵²

Την ίδια στιγμή, η καλή γνώση της γλώσσας της χώρας υποδοχής συνδέεται με τη μακροχρόνια παραμονή σε έναν τόπο. Στις χώρες της ΕΕ έξι στους δέκα ήδη εγκατεστημένους μετανάστες γνωρίζουν επαρκώς τη γλώσσα της χώρας υποδοχής – 20% περισσότερο από ό,τι οι πρόσφατοι μετανάστες. Η Ελλάδα συγκαταλέγεται μαζί με τη Σλοβακία και τη Γερμανία στις χώρες με τη μεγαλύτερη έλλειψη γνώσης της γλώσσας υποδοχής, μεταξύ των 35 χωρών του ΟΟΣΑ.⁵³

Όπως επισημαίνεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων του 2019,⁵⁴ η Πρόωρη Εγκατάλειψη του Σχολείου (ΠΕΣ) ή η μαθητική διαρροή (ΜΔ) από το εκπαιδευτικό σύστημα θεωρείται σήμερα ένα από τα σημαντικότερα επίμονα εκπαιδευτικά προβλήματα σε παγκόσμια κλίμακα. Στη χώρα μας, η πρόωρη εγκατάλειψη του σχολείου το 2017 είχε μειωθεί κατά 3% και βρισκόταν σε ποσοστό 6% - μεταξύ των χαμηλότερων στην ΕΕ και αρκετά κάτω από τον στόχο του 10% της στρατηγικής «Ευρώπη 2020». Γενικά, δηλωνόταν ότι για την καταπολέμησή της πρόωρης εγκατάλειψης σχολείου προγραμματίζονται σε βάθος τριετίας ενέργειες και δράσεις με ειδική έμφαση στις ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες, όπως: θέσπιση τάξεων υποδοχής στο πλαίσιο των Ζωνών Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας, λειτουργία Δομών Υποστήριξης και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ), «στρατηγικός σχεδιασμός εκπαίδευσης παιδιών προσφύγων και πέραν της υποχρεωτικής εκπαίδευσης με βάση το στρατηγικό σχεδιασμό του Υπουργείου Μεταναστευτικής Πολιτικής».

50 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 50. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

51 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 67. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

52 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 71. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

53 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 68. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

54 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2019), σελ.43-44. www.espa.gr/el/Documents/2127/National_Reform_Programme_Apr2019.pdf

Στο αντίστοιχο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων του 2020,⁵⁵ δηλώνεται ότι το Υπουργείο ιδρύει και ενισχύει τις Δομές Υποδοχής για την Εκπαίδευση των Προσφύγων (ΔΥΕΠ) και τις Περιοχές Προτεραιότητας Εκπαίδευσης (ΠΠΕ). Συγκεκριμένα, «πρόκειται για δομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που λειτουργούν σε περιοχές με χαμηλό επίπεδο συνολικής εκπαίδευσης, υψηλό ποσοστό εγκατάλειψης του σχολείου και χαμηλή πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Το Υπουργείο έχει διορίσει Συντονιστές της Εκπαίδευσης για τους Πρόσφυγες (73 μέχρι σήμερα) και έχει προσλάβει 36 εκπαιδευτικούς για την πλήρωση ΔΥΕΠ και 176 για τις ΠΠΕ. Σε στενή συνεργασία με το Υπουργείο Άμυνας, το Υπουργείο Παιδείας έχει εξασφαλίσει επαρκή χρηματοδότηση για τη μετάβαση των παιδιών προσφύγων από και προς τις εκπαιδευτικές εγκαταστάσεις, επιτυγχάνοντας την αποτελεσματική επίλυση του προβλήματος της διαρκούς έλλειψης πόρων του Διεθνούς Οργανισμού Μετανάστευσης».

Σημαντική δράση στον τομέα της εκπαίδευσης αποτέλεσε το πρόγραμμα ένταξης του συνόλου των παιδιών πολιτών τρίτων χωρών που διαμένουν σε κέντρα ή δομές φιλοξενίας του ελληνικού κράτους ή της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες στο εκπαιδευτικό σύστημα τη σχολική χρονιά 2016-2017.⁵⁶ Επιπρόσθετα, το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής (ΙΕΠ)⁵⁷ στο πλαίσιο καταγραφής των πεπραγμένων του για τα έτη 2015-2018, αναφέρει δράσεις του που αφορούν στην αποτελεσματικότερη ένταξη των προσφύγων στο εκπαιδευτικό σύστημα.⁵⁸ Ειδικότερα με προσανατολισμό τις ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση το ΙΕΠ παρείχε υποστηρικτικό υλικό για τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας στις ΔΥΕΠ και προέβη στο σχεδιασμό πλατφόρμας αναζήτησης και καταχώρησης υλικού που παράχθηκε στο πλαίσιο των Προγραμμάτων Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και είναι δυνατό να αξιοποιηθεί περαιτέρω.

55 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020), σελ. 58. [oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece-el.pdf](https://www.oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece-el.pdf)

56 Το πρόγραμμα εφαρμόστηκε βάσει σχεδίου του υπουργείου Παιδείας και Κοινωνικής Υπουργικής Απόφαση. Συνολικά, 20.000 προσφυγόπουλα εντάχθηκαν σε 800 τάξεις υποδοχής. Δομές Υποδοχής Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) δημιουργήθηκαν εντός των σχολικών μονάδων στις Περιφερειακές Διευθύνσεις Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης όπου υφίστανται κέντρα φιλοξενίας. Η υπουργική απόφαση προέβλεπε 10-20 μαθητές για κάθε τμήμα ΔΥΕΠ με τη διδασκαλία να λαμβάνει χώρα κατά τις απογευματινές ώρες (2-4μμ). Επίσης, δημιουργήθηκε η θέση του Συντονιστή Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΣΕΠ). Τον συντονισμό και τη λειτουργία του προγράμματος ανέλαβε η Ομάδα Διαχείρισης, Συντονισμού και Παρακολούθησης με την αρωγή του Ταμείου Ασύλου.

57 Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής, Πεπραγμένα 2015-2018. www.esos.gr/sites/default/files/articles-legacy/2019-07-29_pepragmena_iep_2015-20181.pdf

58 Συγκεκριμένα, μετά την απόφαση του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων για τη σύσταση και λειτουργία των Δομών Υποδοχής και Εκπαίδευσης Προσφύγων (ΔΥΕΠ) στα δημόσια σχολεία, το ΙΕΠ συνέταξε Ανοικτά Αναλυτικά Προγράμματα στα διδακτικά αντικείμενα Ελληνική Γλώσσα, Μαθηματικά, Αγγλικά, Αισθητική Αγωγή, Φυσική Αγωγή, Πληροφορική-ΤΠΕ (με εφαρμογή από το σχολικό έτος 2017-2018). Επιπλέον, το ΙΕΠ ανέπτυξε το πλαίσιο επεξεργασίας και έγκρισης αιτημάτων για την υλοποίηση εκπαιδευτικών προγραμμάτων εντός των δομών φιλοξενίας προσφύγων από ΜΚΟ και διεθνείς οργανισμούς.

B.2.5. Αξιοπρεπής Εργασία & Οικονομική Ανάπτυξη (ΣΒΑ 8)

Στην Εθελοντική Έκθεση⁵⁹ του 2018 αναφερόταν ότι η προώθηση της πλήρους απασχόλησης και της αξιοπρεπούς εργασίας για όλους αποτελούσε από τις κύριες προτεραιότητες της Ελληνικής κυβέρνησης. Η παρατεταμένη ύφεση από το 2010 και εξής οδήγησε σε συρρίκνωση του ΑΕΠ κατά 25%, κλείσιμο των επιχειρήσεων και αύξηση του ποσοστού ανεργίας. Η αγορά εργασίας χαρακτηρίζεται από υψηλά ποσοστά ανεργίας, τα οποία έφτασαν στο αποκορύφωμά τους το 2013 (27,8%), ωστόσο έκτοτε σημειώθηκε βελτιωτική τάση. Αναλυτικότερα στοιχεία δίνει ο παρακάτω πίνακας της ΕΛΣΤΑΤ:

	Οκτώβριος					
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Απασχολούμενοι	3.542.189	3.623.442	3.662.568	3.761.155	3.860.593	3.926.163
Άνεργοι	1.243.744	1.179.586	1.112.430	1.000.276	878.982	780.913
Οικονομικά μη ενεργοί	3.333.441	3.271.149	3.259.512	3.240.600	3.223.307	3.210.319
Ποσοστό ανεργίας	26,0	24,6	23,3	21,0	18,5	16,6

Πίνακας 3: Συνολικός αριθμός ανέργων (Πηγή ΕΛΣΤΑΤ,⁶⁰ 2019).

Ειδικά για τον μεταναστευτικό πληθυσμό τα δεδομένα είναι περισσότερο αρνητικά. Σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ και της ΕΕ οι μετανάστες έχουν υψηλότερα ποσοστά ανεργίας σε σχέση με το γηγενή πληθυσμό. Στην Ευρωπαϊκή Ένωση μάλιστα, οι διαφορές είναι ιδιαίτερα σημαντικές για τους προερχόμενους εκτός ΕΕ μετανάστες. Σημειώνεται ότι ο ΟΟΣΑ αντιλαμβάνεται ως πληθυσμό ικανό να εργαστεί τις ηλικίες 15-65.

Μετά την παγκόσμια οικονομική ύφεση, το ποσοστό απασχόλησης μειώθηκε σε όλες τις χώρες του ΟΟΣΑ και της ΕΕ. Η Ελλάδα και άλλες ευρωπαϊκές χώρες του νότου (Ισπανία, Ιταλία) που δέχτηκαν τα τελευταία χρόνια μεγάλο αριθμό μεταναστών, επλήγησαν ταυτόχρονα καίρια από την οικονομική κρίση. Στις χώρες αυτές τα ποσοστά απασχόλησης των μεταναστών έπεσαν από 5 έως και 13 ποσοστιαίες μονάδες, τουλάχιστον δύο φορές περισσότερο από τα αντίστοιχα ποσοστά των γηγενών. Το 2017 το ποσοστό απασχόλησης των ξένων στην Ελλάδα ήταν 52,7%, πολύ κοντά με το αντίστοιχο 53,6 των γηγενών, ενώ είχε μειωθεί κατά 13,4% σε σχέση με ό,τι ίσχυε μία δεκαετία πριν 2006-2007 (αντίστοιχη μείωση 6,7% για τους γηγενείς).⁶¹

59 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 35. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

60 ΕΛΣΤΑΤ (2019), «Δελτίο Τύπου: Έρευνα Εργατικού Δυναμικού». www.statistics.gr/documents/20181/d551f104-0148-eb3f-1328-ad90f72f7498

61 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 73. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

Σύμφωνα με τα στοιχεία του ΟΟΣΑ⁶² για το 2017, η Ελλάδα ανήκει στους νέους μεταναστευτικούς προορισμούς, υποδεχόμενη μετανάστες χαμηλής εκπαίδευσης, που στρέφονται σε θέσεις εργασίας χαμηλής ειδίκευσης. Για τους προερχόμενους εκτός ΕΕ μετανάστες που έφτασαν προ κρίσης στην Ελλάδα και οι οποίοι διέθεταν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης υπήρχαν ευκαιρίες εργασίας. Όμως η οικονομική κρίση έπληξε καίρια τους βασικούς τομείς εργασίας τους, προκαλώντας απώλεια πολλών θέσεων εργασίας. Φυσικά, πολλοί είναι οι μετανάστες που αφίχθησαν στην Ελλάδα μόλις πριν ή κατά τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης, μη μπορώντας να ενταχθούν στην αγορά εργασίας. Χαρακτηριστικά, από το 2006-07 έως το 2017 το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών αυξήθηκε 20 ποσοστιαίες μονάδες,⁶³ ενώ από την οικονομική κρίση του 2007-08 και έκτοτε (έως και το 2017), η οικονομική κατάσταση των μεταναστών δεν είχε σημειώσει βελτίωση.

Στην Ευρωπαϊκή Ένωση, η εύρεση εργασίας είναι ιδιαίτερα δύσκολη για τους μετανάστες από τρίτες χώρες, των οποίων το ποσοστό ανεργίας (για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης) είναι σχεδόν διπλάσιο από αυτό των γηγενών. Η διαφορά φτάνει τουλάχιστον τις 8 ποσοστιαίες μονάδες στις περισσότερες σκανδιναβικές χώρες, το Βέλγιο, το Λουξεμβούργο και την Ελβετία. Στην Ελλάδα, που επλήγη ιδιαίτερα από την οικονομική κρίση, το ποσοστό ανεργίας των μεταναστών έφτανε περίπου στο 30% σε σχέση με το 20,8% των γηγενών το 2017 - η χειρότερη επίδοση μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ⁶⁴ (βλέπε παρακάτω σχήμα) - ενώ πολύ μεγάλο ποσοστό βρίσκεται αντιμέτωπο με τη μακροχρόνια ανεργία.

	15-64			Low-educated			Highly educated	
	Foreign-born	Native-born		Foreign-born	Native-born		Foreign-born	Native-born
Greece	29,9	20,8	Spain	28,8	24,4	Greece	27,4	16,1
Spain	23,4	16,1	Greece	27,7	24,3	Spain	17,1	9,1
Belgium	16,4	6,5	Sweden	27,7	13,3	Cyprus 1,2	12,4	11,3
Finland	16,0	8,3	Belgium	24,4	13,6	Finland	11,8	4,8
France	15,4	8,6	Croatia	23,0	19,9	Italy	11,0	6,1
Sweden	15,2	4,5	France	20,2	16,3	Turkey	11,0	12,8
Croatia	15,1	14,8	Ireland	19,4	16,0	France	10,3	4,6
Italy	14,2	11,0	Finland	19,1	18,5	Belgium	10,2	3,4
Cyprus 1,2	13,5	14,4	Austria	19,0	10,1	Sweden	10,0	2,3
Turkey	12,0	11,1	Latvia	18,9	19,2	Denmark	8,4	4,0
EU total (28)	11,7	7,4	EU total (28)	17,5	14,9	Ireland	7,9	4,3
Austria	10,7	4,2	Norway	17,4	8,6	EU total (28)	7,7	4,2

62 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 29. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&acname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

63 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 77. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&acname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

64 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 77. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&acname=guest&checksum=F4105E4E222DECBB84C5391C33466E4

Ireland	10,4	8,4	Italy	15,8	15,9	Croatia	7,6	8,7
Portugal	10,1	9,1	Denmark	14,3	8,6	Portugal	7,5	6,4
Norway	10,1	3,6	Cyprus 1,2	13,6	20,2	Switzerland	7,2	2,2
Denmark	9,9	5,0	Netherlands	13,3	7,7	Norway	7,1	2,0
Poland	9,4	4,9	OECD total (34)	12,2	9,7	Poland	7,0	2,4
Netherlands	8,7	4,3	Turkey	11,8	9,9	Canada	6,7	4,2
Luxembourg	8,6	4,5	Luxembourg	11,6	9,8	Austria	6,4	2,4
Switzerland	8,0	3,5	Portugal	11,2	10,1	Estonia	5,8	3,0
Latvia	8,0	9,0	Germany	10,4	10,1	OECD total (34)	5,5	4,0
Slovenia	7,9	6,5	Slovenia	10,2	12,2	Netherlands	5,3	2,6
OECD total (35)	7,9	6,0	Canada	9,8	13,6	Luxembourg	5,3	2,1
Slovak Re-public	7,7	8,2	Switzerland	9,7	7,1	Iceland	5,2	2,0
Lithuania	7,6	7,3	Australia	9,4	8,3	Germany	5,2	1,7
Canada	6,9	6,2	Czech Republic	8,8	13,7	Korea	4,6	3,9
Germany	6,9	3,6	United Kingdom	8,2	7,6	Slovenia	4,3	5,1
Estonia	6,4	5,9	Hungary	7,4	11,3	United Kingdom	4,0	2,5
Australia	5,9	5,6	Malta	7,0	8,3	Australia	3,8	2,8
Chile	5,8	7,9	New Zealand	6,1	8,2	New Zealand	3,7	1,8
Malta	5,6	5,1	Mexico	6,0	3,0	Lithuania	3,6	2,9
Iceland	5,5	3,4	Estonia	6,0	11,7	Chile	3,6	5,6
New Zealand	5,4	5,5	Iceland	5,6	5,7	Slovak Republic	3,4	4,2
Japan	5,4	4,4	Chile	5,5	7,6	Israel	3,4	3,1
United Kingdom	5,2	4,4	United States	5,4	13,8	United States	3,3	2,7
Mexico	4,2	3,6	Israel	4,1	7,9	Czech Republic	3,3	1,4
United States	4,2	4,9	Korea	2,7	2,7	Latvia	3,0	4,1
Korea	3,9	3,8				Malta	2,6	1,5
Israel	3,7	4,5	South Africa	22,1	38,3	Bulgaria	2,2	3,8
Bulgaria	3,6	8,5	Russia	14,9	21,5	Mexico	2,1	4,4
Hungary	3,4	4,2	Costa Rica	14,0	14,8	Hungary	0,9	1,7
Czech Republic	3,0	2,9	Indonesia	11,8	10,4			
			Brazil	6,8	13,7	Costa Rica	7,9	5,8
South Africa	17,7	30,8	Colombia	5,9	6,4	South Africa	5,9	6,0
Costa Rica	12,7	11,7	Argentina	4,7	6,6	Russia	4,8	4,3
Indonesia	10,4	11,0				Argentina	4,6	2,8
Russia	7,8	8,9				Indonesia	4,3	5,6
Colombia	4,9	6,6				Colombia	3,0	4,4
Brazil	4,8	11,1				Brazil	2,7	3,7
Argentina	4,8	6,2						
Saudi Arabia	0,6	11,9						

Πίνακας 4: Ποσοστά ανεργίας μεταναστών 2017 (ηλικίες 15-64) σε σχέση και με το επίπεδο της εκπαίδευσής τους. Στην πρώτη στήλη παρουσιάζεται το γενικό ποσοστό, στη δεύτερη στήλη το ποσοστό ανέργων χαμηλής εκπαίδευσης και στην τρίτη στήλη το ποσοστό ανέργων υψηλής εκπαίδευσης. Όπως φαίνεται, η Ελλάδα έχει τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας μεταναστών για όλα τα επίπεδα εκπαίδευσης (Πηγή: ΟΟΣΑ, 2018).

Μάλιστα, το χάσμα όσον αφορά στις ευκαιρίες της απασχόλησης μεταξύ γηγενών κατοίκων της ΕΕ και πολιτών τρίτων χωρών αναδεικνύεται στα πιο πρόσφατα στοιχεία της Eurostat (2020). Το ποσοστό απασχόλησης για τους πολίτες εκτός ΕΕ ήταν 13,8 ποσοστιαίες μονάδες χαμηλότερο από ό, τι για τους υπηκόους της ΕΕ το 2019 από 13% που ήταν το 2014. Το 73,8% των ευρωπαϊών υπηκόων απασχολούνταν το 2019, σε σύγκριση με το 60,0% των πολιτών τρίτων χωρών.

Όπως αναφέρεται στο Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων⁶⁵ (2020), στις στρατηγικές κατευθύνσεις του ΟΑΕΔ για την τετραετία 2020-24, προτεραιότητα δίνεται στις ευπαθείς ομάδες που είναι περισσότερο απομακρυσμένες από την αγορά εργασίας. Μεταξύ των πεδίων δράσης για τα επόμενα χρόνια συγκαταλέγεται η Εργασιακή Ένταξη των Προσφύγων.

B.2.6. Φύλο (ΣΒΑ 5)

Η επίτευξη της ισότητας των φύλων και η ενδυνάμωση όλων των γυναικών και των κοριτσιών (ΣΒΑ 5) αποτελεί μία από τις κύριες προτεραιότητες για την Ελλάδα, σύμφωνα με την Εθελοντική Έκθεση του 2018⁶⁶ για τα Ηνωμένα Έθνη. Ωστόσο, σύμφωνα με στοιχεία του ΟΟΣΑ του 2019, η Ελλάδα υπολείπεται σημαντικότητας όσον αφορά στην ισότητα των φύλων. Ενδεικτικά, ο δείκτης κάλυψης θεμάτων ισότητας των φύλων από τη νομοθεσία (ποσοστό θεμάτων ισότητας που καλύπτονται από τη νομοθεσία σε σύνολο 45 θεμάτων ισότητας) ανέρχεται στην Ελλάδα σε 40%, έναντι 66,6% στον ΟΟΣΑ (min 40% Ελλάδα, max 90% Ελβετία),⁶⁷ σημειώνοντας από τις χαμηλότερες επιδόσεις όσον αφορά στην εκπλήρωση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης.

Για την επίτευξη της ισότητας των φύλων έχει συνταχθεί από την πρώην Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών⁶⁸ το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2020 (ΕΣΔΙΦ),⁶⁹ ενώ την παρούσα στιγμή, η Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής & Ισότητας των Φύλων υλοποιεί 3 έργα: PEGASUS (για την αντιμετώπιση του έμφυλου συνταξιοδοτικού χάσματος στην Ελλάδα), Gender Public Debate (για τα στερεότυπα που αναπαράγονται από τα ΜΜΕ γύρω από το φύλο) και SHARE (για την εξισορρόπηση της εργασιακής και οικογενειακής ζωής στις επιχειρήσεις). Επιπλέον,

65 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020), σελ. 22. oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece-el.pdf

66 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 48. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

67 ΣΕΒ (Οκτώβριος, 2019), Δελτίο για την ελληνική οικονομία: «Βιώσιμη ανάπτυξη για ισχυρή οικονομία!», σελ. 11. www.sev.org.gr/Uploads/Documents/EconBulletin_24_10_2019_V4.pdf

68 Πλέον υπάγεται στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων ως Γενική Γραμματεία Οικογενειακής Πολιτικής και Ισότητας των Φύλων.

69 Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Φεβρουάριος 2017), Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2020. <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/ESDIF.pdf>

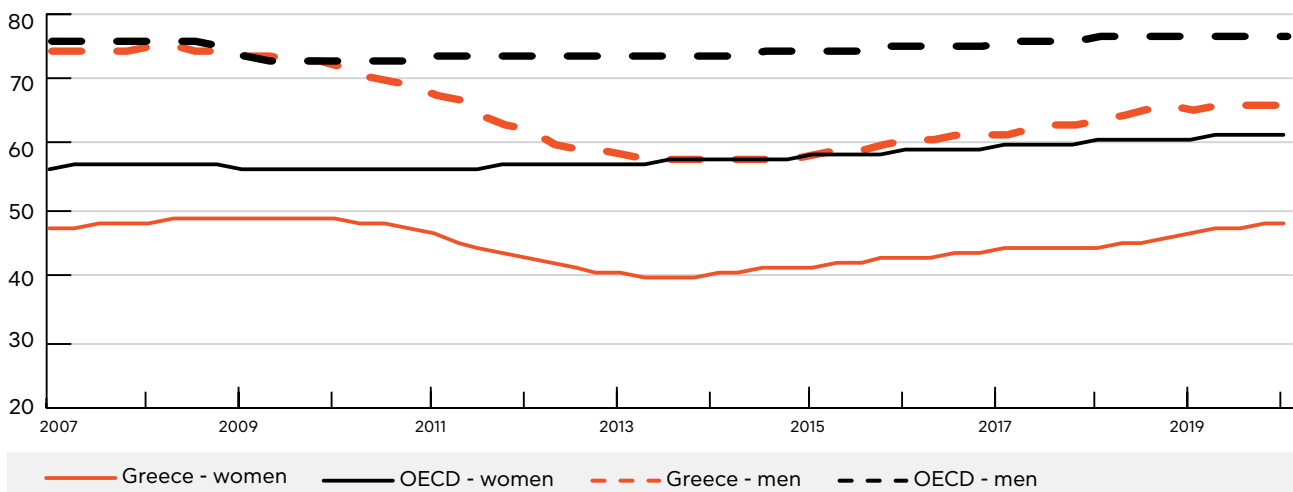
εντός του 2020 η ΓΓΟΠΙΦ θα συντάξει το Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων για την επόμενη περίοδο (2020-2024).⁷⁰

Σύμφωνα με στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, οι γυναίκες το 2018 αντιμετώπιζαν τον κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού κατά 2 περίπου ποσοστιαίες μονάδες παραπάνω σε σχέση με τους άνδρες (32,6% και 30,9%). Για το έτος 2019, σύμφωνα με τα στοιχεία Έρευνας Εργατικού Δυναμικού της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό απασχόλησης (ηλικίες 20 έως 64 ετών) στους άνδρες ανήλθε σε 71,3% από 70,1% το 2018 και στις γυναίκες 51,3% (από 49,1% το 2018), καταγράφοντας σημαντική απόκλιση μεταξύ των δύο φύλων και πιάνοντας τον εθνικό στόχο του 70% μόνο για τους άνδρες (σύμφωνα με τους στόχους της Στρατηγικής «Ευρώπη 2020»)⁷¹.

Όπως καταγράφεται στην Οικονομική Έκθεση του ΟΟΣΑ⁷² για την Ελλάδα (2020), οι γυναίκες εξακολουθούν να υποφέρουν από χαμηλά ποσοστά απασχόλησης, πολύ χαμηλότερα από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ αλλά και από τον μέσο όρο απασχόλησης των ανδρών τόσο σε Ελλάδα όσο και σε ΟΟΣΑ συνολικά.

Figure ES.2. Employment rates are low, especially for women.

Employment rates, % of working age population, s.a.

Γράφημα 4: «Τα ποσοστά απασχόλησης είναι χαμηλά, ειδικά για τις γυναίκες» (Πηγή: ΟΟΣΑ, 2020).

70 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020), σελ. 71. oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

71 Ελληνική Δημοκρατία, Εθνικό Πρόγραμμα Μεταρρυθμίσεων (Απρίλιος 2020), σελ. 58. oe-e.gr/wp-content/uploads/2020/05/2020-european-semester-national-reform-programme-greece_el.pdf

72 OECD Economic Surveys, Greece (July 2020). www.oecd.org/economy/surveys/Greece-2020-OECD-economic-survey-Overview.pdf

Στην Εθελοντική Έκθεση του 2018⁷³ για τον ΟΗΕ στους στρατηγικούς στόχους της πορείας της χώρας προς τη βιώσιμη ανάπτυξη περιλαμβάνονται: η κοινωνική ένταξη και ίση μεταχείριση των γυναικών που αντιμετωπίζουν πολλαπλές διακρίσεις, η καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών στην οικογένεια, στο χώρο εργασίας και στην κοινωνία, η υποστήριξη της συμμετοχής των γυναικών στην αγορά εργασίας, η προώθηση ίσων ευκαιριών στην εκπαίδευση, στα μέσα ενημέρωσης, στον πολιτισμό και στον αθλητισμό, η εξάλειψη των ανισοτήτων μεταξύ των φύλων στην υγεία και η ίση συμμετοχή των γυναικών σε θέσεις λήψης αποφάσεων. Έμφαση δόθηκε στην προστασία των γυναικών, που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού και ειδικά των μεταναστριών και των προσφύγων.

Ειδικά για τις γυναίκες μετανάστριες, η κοινωνική και οικονομική ενσωμάτωσή τους συνέπιπτε για μακρά περίοδο με τη βαθιά οικονομική κρίση που έπληττε την χώρα. Έτσι, ήδη από το 2017 το ΕΣΔΙΦ επισήμαινε τα υψηλά ποσοστά ανεργίας που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες, καθώς η προσφορά εργασίας στο πεδίο της φύλαξης ηλικιωμένων και παιδιών, που αποτελούσε για εκείνες κύρια πηγή εισοδήματος, έχει μειωθεί σημαντικά. Καθίστανται έτσι οι γυναίκες μετανάστριες ένα είδος «υπό-προλεταριάτου».⁷⁴

Μάλιστα και τα στοιχεία του ΟΟΣΑ⁷⁵ καταδεικνύουν τη μεγαλύτερη δυσκολία που αντιμετωπίζουν οι μετανάστριες ως γυναίκες αλλά και ως μη γηγενείς. Τα ποσοστά εργασίας των φύλων στις ηλικίες 14-64 διαμορφώνονται ως εξής: Για τους μη γηγενείς άνδρες 64,9% ενώ για τους γηγενείς 62,6% & για τις μη γηγενείς γυναίκες 42,5% ενώ για τις γηγενείς 44,6%.

Ενδιαφέρον παρουσιάζει το στοιχείο ότι υπάρχει μία προκατάληψη σε σχέση με την ένταξη των γυναικών στην αγορά εργασίας, παρούσα τόσο στον πληθυσμό των μεταναστών όσο και στον πληθυσμό των γηγενών, με υψηλά ποσοστά να καταγράφονται και στα δύο φύλα. Χαρακτηριστικά, ο ΟΟΣΑ⁷⁶ (2018) εξετάζει τις στάσεις αναφορικά με την παρακάτω δήλωση:

«Όταν οι θέσεις εργασίας είναι λιγοστές, οι άνδρες δικαιούνται περισσότερο μία δουλειά από τις γυναίκες».

Από τα στοιχεία προκύπτει ότι στην Ελλάδα περισσότερος από τον μισό ξένο πληθυσμό (62% των ανδρών, 45% των γυναικών), συγκριτικά με το αντίστοιχο ποσοστό 44% των γηγενών (52% των ανδρών, 37% των γυναικών) συμφωνούν με την παραπάνω δήλωση.

73 Voluntary National Review on the Implementation of the 2030 Agenda for Sustainable Development (July, 2018), General Secretariat of the Government Office of Coordination, Institutional, International & European Affairs, σελ. 48. sustainabledevelopment.un.org/content/documents/19378Greece_VNR_Greece_2018_pdf_FINAL_140618.pdf

74 Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων (Φεβρουάριος 2017), Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2016-2020, σελ. 20. <http://www.isotita.gr/wp-content/uploads/2017/04/ES-DIF.pdf>

75 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 155. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

76 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 132. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&accname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

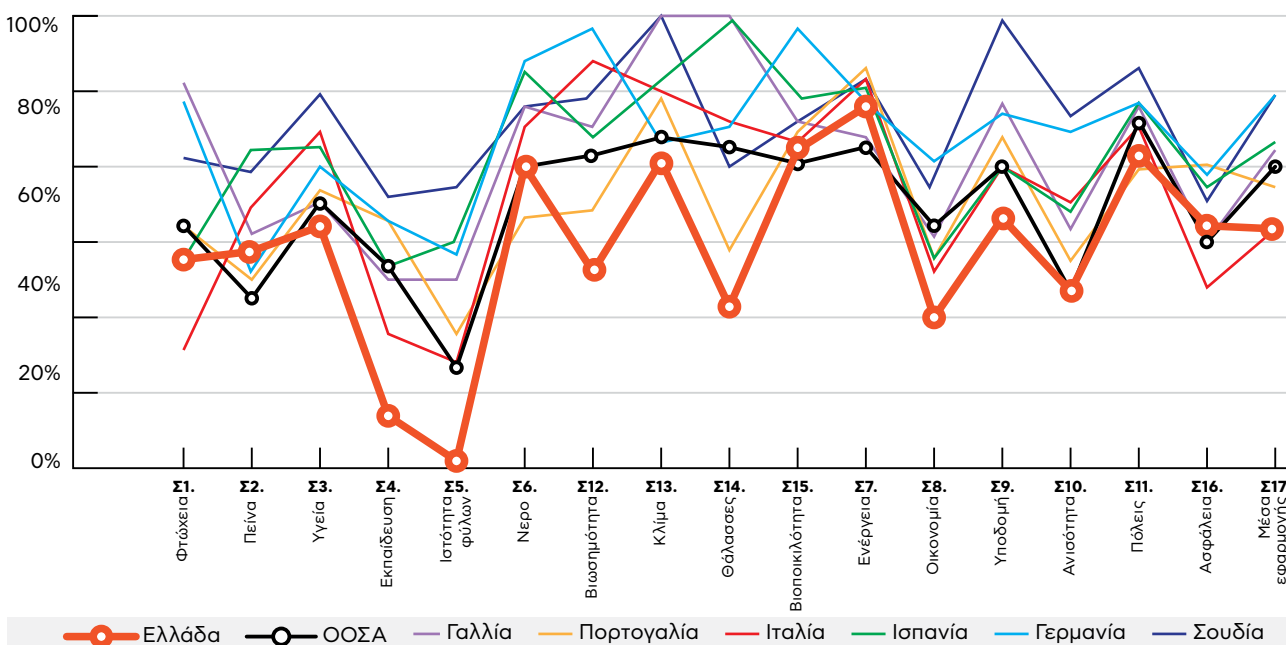
Το βίωμα της διάκρισης σε σχέση με το φύλο

Στην Ελλάδα σχεδόν ένας στους τέσσερις των ανδρών μεταναστών αισθάνεται ότι υφίσταται διάκριση, όταν σε άλλους παραδοσιακούς προορισμούς (Γαλλία, Βέλγιο, Ολλανδία) το αντίστοιχο ποσοστό είναι ένας στους πέντε. Ωστόσο, φαίνεται ότι το αίσθημα της διάκρισης εντείνεται σε σχέση με το φύλο: το 31% των ξένων γυναικών αναφέρει περιστατικά διακρίσεων, σε σύγκριση με το αντίστοιχο 24% των ξένων ανδρών.⁷⁷

Γ. Συμπεράσματα για το μέλλον της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα σε σύνδεση με τη μετανάστευση

Ο Σύνδεσμος Επιχειρήσεων & Βιομηχανιών⁷⁸ (ΣΕΒ) τον Οκτώβριο του 2019 σε δελτίο του για την ελληνική οικονομία **αναδεικνύει την καθυστέρηση της Ελλάδας** στην υλοποίηση των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης της Ατζέντας 2030. Συγκεκριμένα, η Ελλάδα, σε δείκτες που έχουν οριστεί από τον ΟΟΣΑ για τον υπολογισμό της προόδου αναφορικά με τη βιώσιμη ανάπτυξη και της απόστασης που παρατηρείται μεταξύ των χωρών, βρισκόταν στην τέταρτη θέση από το τέλος μεταξύ των 35 χωρών, ενώ οι χώρες του ΟΟΣΑ κατά μέσον όρο είχαν διαχρονικά πετύχει το 58% των 17 στόχων, η Ελλάδα βρισκόταν σε ποσοστό υλοποίησης 49%.

Η Ελλάδα είχε σημειώσει τις **χαμηλότερες επιδόσεις** στο θέμα της ισότητας των φύλων και της εκπαίδευσης, ενώ στους τομείς της φτώχειας και της υγείας υπολειπόταν ελαφρώς από τον μέσο όρο των χωρών του ΟΟΣΑ. Αντίθετα, σημαντικότερη προσπάθεια από τον μέσο όρο του ΟΟΣΑ είχε καταβάλει στην αντιμετώπιση της πείνας. Τα στοιχεία αυτά αποτυπώνονται στο παρακάτω γράφημα:

Γράφημα 5: Πρόοδος υλοποίησης Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης σε Ελλάδα, ΟΟΣΑ και επιλεγμένες χώρες (Πηγή: ΣΕΒ, 2019).

77 OECD/European Union (2018) "Settling in 2018 - Indicators of immigrant integration", σελ. 169. www.oecd-ilibrary.org/docserver/9789264307216-en.pdf?expires=1599397148&id=id&acname=guest&checksum=F4105E4E222DECBBD84C5391C33466E4

78 ΣΕΒ, Δελτίο για την ελληνική οικονομία: «Βιώσιμη ανάπτυξη για ισχυρή οικονομία!» (Οκτώβριος, 2019, σελ.1-2). www.sev.org.gr/Uploads/Documents/EconBulletin_24_10_2019_V4.pdf

Το ζήτημα συσχέτισης οικονομικής ανάπτυξης και επενδύσεων με την επίτευξη των στόχων της βιώσιμης ανάπτυξης επεσήμανε και ο ΟΟΣΑ⁷⁹ σε Δελτίο Τύπου αναφορικά με την «Οικονομική Έρευνα για την Ελλάδα». Όπως ανέφερε στην τότε (2016) έκθεσή του: «η τόνωση της οικονομικής ανάπτυξης και των επενδύσεων με σκοπό τη δημιουργία θέσεων εργασίας, τη βελτίωση της σταθερότητας των δημόσιων οικονομικών και την παροχή ενός αποτελεσματικού κοινωνικού δικτύου ασφαλείας είναι ζωτικής σημασίας προκειμένου να συμβάλει στην ανάκαμψη της Ελλάδας από τον τεράστιο κοινωνικό αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης».

Η συρρίκνωση της αγοράς εργασίας και η αποψίλωση των κοινωνικών δομών και παροχών για το σύνολο του πληθυσμού της χώρας έχουν αντίκτυπο σε όλες τις κοινωνικές ομάδες χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν άνθρωποι που βρέθηκαν ακόμα περισσότερο εκτεθειμένοι στη λιτότητα. Πολλοί νέοι αναγκάστηκαν να μεταναστεύσουν, ενώ όσοι και όσες παραμένουν στη χώρα αντιμετωπίζουν συχνά αβεβαιότητα και περαιτέρω οικονομικές δυσκολίες. Για τον προσφυγικό και τον μεταναστευτικό πληθυσμό της χώρας, οι χρόνιες ανεπάρκειες στις ενταξιακές πολιτικές σε συνδυασμό με την οικονομική ύφεση καθιστούν δυσχερή την ισότιμη συμμετοχή στην οικονομική και κοινωνική ζωή και αποδυναμώνουν τη δυναμική της συνεισφοράς στις προσπάθειες βιώσιμης ανάπτυξης. Φαίνεται πως το πρόταγμα «να μη μείνει κανένας πίσω» δεν θα πραγματοποιηθεί εύκολα στην Ελλάδα.

Δυστυχώς, η πανδημία αναχαίτισε τις προσπάθειες υλοποίησης των ΣΒΑ, όπως σημειώνει ο ΟΟΣΑ⁸⁰ στην έκθεση “Economic Survey of Greece” του Ιουλίου 2020. Πιο συγκεκριμένα, η πανδημία απειλεί με απότομη διακοπή την ανάκαμψη της ελληνικής οικονομίας, η οποία πριν παρουσίαζε ανάπτυξη της τάξης του 2%. Επιπλέον, όπως εκτιμάται, η κρίση της πανδημίας κινδυνεύει να επιδεινώσει τις μακροχρόνιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει η Ελλάδα στην αγορά εργασίας. Ενώ το ποσοστό απασχόλησης έχει αυξηθεί τα τελευταία έξι χρόνια, εξακολουθεί να είναι από τα χαμηλότερα μεταξύ των χωρών του ΟΟΣΑ, ενώ οι μισθοί παραμένουν χαμηλοί, στοιχείο που δεν δημιουργεί ευοίωνες προοπτικές για την κοινωνική ενσωμάτωση προσφύγων και μεταναστών, καθώς και για τη συνολική βιώσιμη ανάπτυξη της οικονομίας και την αρμονική συνύπαρξη όλων των κοινωνικών ομάδων

79 ΟΟΣΑ, «Η καταπολέμηση της φτώχειας και της ανισότητας στην Ελλάδα είναι ζωτικής σημασίας για την ανάκαμψη από την κρίση», www.oecd.org/newsroom/greek-tackling-poverty-and-inequality-in-greece-is-crucial-to-recovery-from-crisis.htm

80 ΟΟΣΑ (2020), “Economic Survey of Greece 2020”, www.oecd.org/economy/greece-economic-snapshot

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Στη βάση των παραπάνω συμπερασμάτων είναι σημαντική η:

- Παρακολούθηση της διαδικασίας που ακολουθεί η Ελληνική Κυβέρνηση για την ανάπτυξη μιας εθνικής στρατηγικής για τους ΣΒΑ στην οποία θα εκτίθενται συγκεκριμένες δράσεις για την επίτευξη του κάθε στόχου.
- Εξασφάλιση της εκπροσώπησης της κοινωνίας των πολιτών, του ακαδημαϊκού κόσμου και του ιδιωτικού τομέα στις διαδικασίες διαβούλευσης της εθνικής στρατηγικής για τους ΣΒΑ.
- Τακτική συγγραφή και δημοσίευση των Εθνικών Εθελοντικών Εκθέσεων για την πορεία των ΣΒΑ ώστε να είναι δυνατή η παρακολούθηση των ενεργειών που λαμβάνουν χώρα για την επίτευξη των ΣΒΑ και η συνεισφορά στον διεθνή διάλογο και στην ανταλλαγή καλών πρακτικών.
- Υιοθέτηση πολιτικών ένταξης που θα εστιάζουν στην ισότιμη πρόσβαση μεταναστών και προσφύγων στην υγεία, στην εκπαίδευση και στην αγορά εργασίας.
- Υιοθέτηση πολιτικών πρώιμης ένταξης (early integration) με μέτρα που θα εξασφαλίζουν πως οι προσφυγικοί και μεταναστευτικοί πληθυσμοί δεν θα στερούνται των κοινωνικών τους δικαιωμάτων μέχρι την ολοκλήρωση των νομικών διαδικασιών τις οποίες ακολουθούν
- Ενσωμάτωση της προσέγγισης που βασίζεται στα ανθρώπινα δικαιώματα στον σχεδιασμό της μεταναστευτικής πολιτικής της χώρας με έμφαση στην προστασία των μετακινούμενων πληθυσμών και την ομαλή διεξαγωγή των διαδικασιών τις οποίες θα πρέπει να ακολουθήσουν.
- Ανάπτυξη ενός εθνικού σχεδίου δράσης/εθνικής στρατηγικής για την καταπολέμηση του ρατσισμού.
- Παροχή εκπαιδευτικών ευκαιριών για την ενίσχυση δεξιοτήτων και την απόκτηση γνώσεων που θα διευκολύνουν την πρόσβαση στην αγορά εργασίας για όλους.
- Ενίσχυση των προγραμμάτων απασχόλησης με σκοπό την άμεση πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- Αύξηση της γυναικείας απασχόλησης και της οικονομικής ανεξαρτησίας των γυναικών για την αντιμετώπιση του φαινομένου της γυναικείας φτώχειας.
- Υποστήριξη της μητρότητας και της φροντίδας των παιδιών, αλλά και εκείνη των μονογονεϊκών οικογενειών στο πλαίσιο των μέτρων για τη συμφιλίωση της επαγγελματικής και της οικογενειακής ζωής (συνεργασία με τους αρμόδιους φορείς και τους εργοδότες μέσα από την υιοθέτηση φιλικών προς την οικογένεια πρακτικών στους χώρους εργασίας, όπως εναλλασσόμενα ωράρια, αποφυγή υπερωριών κ.λπ.), βελτίωση της νομοθεσίας για την άδεια μητρότητας και ανατροφής, την προστασία της μητρότητας συνολικά).

- Ανάπτυξη κινήτρων ενθάρρυνσης της χρήσης γονικής άδειας από τους άνδρες.
- Αύξηση των προσφερόμενων θέσεων σε βρεφονηπιακούς και παιδικούς σταθμούς.
- Καμπάνιες για την ίση κατανομή των οικιακών ευθυνών και την εξάλειψη των στερεοτύπων για το ρόλο των ανδρών και των γυναικών στο σπίτι και την οικογένεια.

act:ionaid

Λεωφ. Μεσογείων 204 (1ος όροφος)
15561 Χολαργός
T: 212.000.6300 (Ελλάδα)
T: 22.100.399 (Κύπρος)
E: info.hellas@actionaid.org
www.actionaid.gr
   /ActionAidHellas

Συγχρηματοδοτούμενο
από την Ευρωπαϊκή Ένωση

Η παρούσα έκδοση έχει παραχθεί στα πλαίσια του Προγράμματος «Τα πρόσωπα της μετανάστευσης (Faces of Migration)» με την οικονομική ενίσχυση της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Commission's Development Education and Awareness Raising (DEAR) programme).

Τα περιεχόμενά της είναι ευθύνη των εταίρων του συγκεκριμένου προγράμματος και δεν αντικατοπτρίζει απαραίτητα τις απόψεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης.